

DE PENNINGEN VAN DE ACADEMIE VOOR SCHONE KUNSTEN TE GENT VAN 1748 TOT 1830

Huguette Taymans

HISTORIEK

De beginjaren (1748-1770)

De Gentse Academie voor Schone Kunsten werd in 1748 opgericht door Philippe-Charles Marissal (1698-1770). De Parijse *Académie royale de peinture et de dessin*, waar Marissal vanaf 1743 vier jaar had gestudeerd, diende hierbij als voorbeeld.

Philippe-Charles Marissal

Voor een jaargeld van 6 schellingen kregen de leerlingen in deze privéschool alle weekdagen les in tekenen en schilderen. Omdat door plaatsgebrek niet meer dan tien leerlingen konden aangenomen worden, vroeg Marissal het Gents schepencollege om hulp. Mede door de steun van de eerste schepen kreeg hij op 20 september 1751 een officiële erkenning van de Keure en toelating om de eerste verdieping van het pand van de Sint-Antoniusgilde te gebruiken; vanaf 1752 kon hij voor zijn lessen zelfs terecht in het stadhuis. Een beschermcomité, dat bestond uit baron François

Della Faille, eerste schepen van de Keure, Jean Morel, Jean-Baptiste Dubois en Josse Van Steenberghe (allen leden van vooraanstaande Gentse families) leverde materiële steun. Via een inschrijvingslijst ronselde het reeds na een jaar honderd gegadigden die bereid waren jaarlijks en gedurende zes jaar 10 schellingen te betalen. Als tegenprestatie mochten de inschrijvers een leerling naar de Academie sturen. Ook de Raad van Vlaanderen en de Kanselarij van de Oudburg lieten zich niet onbetuigd en betaalden elk jaar 100 florijnen. De inbreng van de stad bestond in het gratis verlenen van onderdak en de levering van brandstof voor verwarming en verlichting. Deze werkwijze bleef behouden tot de Academie in 1835 tot een gesubsidieerd stedelijk instituut werd omgevormd.

Na een brand in de Academie van Brugge in 1755 vreesde het stadsbestuur van Gent voor een gelijkaardig voorval in hun stadhuis en schortte het de lessen tijdelijk op. Op voorstel van stadsontvanger David t'Kint werd de bovenste verdieping van het Pakhuis op de Korenmarkt aangepast en ter beschikking gesteld. De lessen werden er in 1756 hervat.

Het Pakhuis op de Korenmarkt (afgebroken in 1897)

De Gentse Academie kon al snel bogen op zeer hooggeplaatste Beschermheden-Generaal: graaf Karel van Cobenzl (vanaf 15 oktober 1753), Karel van Lorreinen (vanaf 17 maart 1754) en Maria-Christina en Albert-Casimir van Saksen-Teschen (vanaf 4 juli 1780).

De vernieuwing van 1770

Na het overlijden van Marissal op 14 februari 1770 werd een grondige reorganisatie doorgevoerd. De besprekingen voor het opstellen van nieuwe statuten werden gevoerd door de belangrijkste geldschietters. Die richtten op 23 mei 1771 een officieel schrijven aan de Beschermer-Generaal van de Academie, Karel van Lorreinen, om hem volgende gunsten te vragen ¹:

- goedkeuring van de nieuwe statuten
- voortaan de titel “Koninklijk” te mogen dragen
- een zegel toe te kennen met het opschrift *Sigillum.grat.acad.gand.renovata anno 1770*
- zoals de Academies van Brugge en Antwerpen medailles te mogen bestellen bij de Munt te Brussel voor de verdienstelijke leerlingen.

Al deze wensen werden op 14 september 1771 via een decreet van Maria-Theresia ingewilligd. Het officieel zegel van de nieuwe *Koninklijke Academie voor Tekening en Schilderkunst en Architectuur* droeg het opschrift SIGILL · ACAD · ART · PICT · ET ARCHIT · GAND · RENOVATÆ · 1770 · en werd vervaardigd door François Heylbrouck ². Deze graveur die werkzaam was aan het Munthuis te Brugge ³ maakte in 1772 nog een andere stempel voor de Academie ⁴.

Afdruk van het zegel van de Academie
(Bibliotheek Universiteit Gent, bundel G^b, document 1¹)

Drukblok voor boeken met het Academie-zegel
(Stadsarchief Gent, reeks ASK nr. 601)

De reorganisatie van 1791

In het begin van de jaren negentig van de achttiende eeuw kende de instelling moeilijke tijden. Het aantal leerlingen (in 1770 nog meer dan 400) was in 1790 teruggevallen tot 159. Het bestuur beseftte dat het kunstonderwijs een nieuwe stimulans

nodig had en besloot in 1791 – in samenspraak met de inschrijvers – om een nieuw reglement op te stellen, een tentoonstellingsruimte te openen en speciale schilderwedstrijden te organiseren.

Om in te gaan tegen de toenemende afwezigheid van leerlingen voerde het nieuw reglement een systeem van aanwezigheidspenningen in. Ook begon men met het doceren van basisvakken zoals rekenen en meetkunde en werd de uitreiking van de prijspenningen beter geregeld.

De tentoonstellingsruimte, aanvankelijk ingericht in de lokalen van de Academie, groeide later uit tot het huidig Museum voor Schone Kunsten.

De speciale wedstrijden werden vanaf 1792 georganiseerd en stonden open voor alle levende kunstenaars van het land. Aanvankelijk vonden ze op onregelmatige tijdstippen plaats, maar in 1814 werd een akkoord afgesloten met de Academies van Antwerpen en Brussel om jaarlijks en om beurten een wedstrijd in te richten. Sindsdien stonden ze in de artistieke kringen bekend als de triennale salons ⁵.

In 1804 vond de Academie bovendien haar definitieve stek in het voormalig College van de Augustijnen.

DE PRIJSPENNINGEN

Inleiding

In de periode die hier bestudeerd wordt kende de Gentse Academie twee soorten prijspenningen. Enerzijds werden reeds van bij de start om de twee jaar aan de beste leerlingen van de Academie medailles uitgereikt. Vanaf 1771, toen aan de Gentse Academie de titel van Koninklijke Academie voor Teken- en Schilderkunst en Architectuur werd toegekend, stelde de regering een aantal van deze penningen ter beschikking. Dit gebruik werd tijdens de Franse overheersing afgeschaft, maar Willem I voerde het in 1819 weer in. Tussen 1772 en 1830 behaalden de leerlingen in totaal 472 prijsmedailles; het aantal laureaten per uitreiking (die steeds om de twee jaar bleef plaatsvinden) schommelde tussen 12 en 20 (zie bijlage 1).

Anderzijds hadden de winnaars van de Salons die sinds 1792 werden georganiseerd altijd de keuze tussen een medaille of de waarde ervan in geld, waarbij meestal voor het eremetaal werd geopteerd. Aanvankelijk was er slechts één wedstrijd waarvoor een prijs werd uitgelooft. Dit aantal nam echter geleidelijk toe, en vanaf de overschakeling naar een driejaarlijks regime in 1814 werden niet alleen de winnaars met een medaille bedacht maar konden ook verdienstelijke tweeden of zelfs derden op advies van de juryleden een aanmoedigingspenning ontvangen. Uiteindelijk werden meer dan 100 prijzen toegekend op de veertien salons die tussen 1792 en 1830 werden ingericht. De medaille van de laureaat van de speciale wedstrijd voor schilderkunst was altijd van een uitzonderlijke waarde en bijzonder verzorgd afgewerkt. De andere prijspenningen, die bij latere salons daar geleidelijk aan werden toegevoegd, waren meestal identiek aan die welke voor de bekroonde leerlingen van dat jaar waren bestemd. Ze kunnen er veelal enkel op basis van de naam van de begunstigde en het jaartal van onderscheiden worden, via de registers van de prijsuitreikingen, maar zelfs dat is niet altijd het geval (zie bijlage 2).

De penningen van de beginjaren (1748-1770)

Sinds haar stichting bekroonde de Academie om de twee jaar haar meest verdienstelijke leerlingen. De plaatselijke dagbladen vermeldden telkenmale een zevental laureaten. Daarbij werden ook prijspenningen uitgereikt, zoals blijkt uit enkele bewaard gebleven exemplaren. Veel meer dan dat is niet geweten, omdat het archief van de Academie betreffende deze periode verloren is gegaan.

Deze oudste penningen zijn gegoten en geciseleerd en werden waarschijnlijk bij een plaatselijke zilversmid besteld. De afgebeelde attributen blijken te variëren in functie van het vak waarvoor de penning werd behaald:

1.1. Prijsmedaille (eerste prijs schilderkunst) uitgereikt aan Francis De Langhe, z.d. (1754)

Vz. Een convex ovaal schild, gevat in een rococo-omlijsting, rust op een oneffen en spaarzaam begroeide bodem; links is aan de omlijsting een winkelhaak, bundel stiften, ganzenveer, hamer en beitels opgehangen en rechts een passer, beitels en plamuurmes; een schilderspalet met penselen is bovenaan op de omlijsting geplaatst; rondom liggen op de bodem attributen van de schone kunsten verspreid (een doos met stiften, een hamertje, beitels, een steenhouwershamer en een passer); het veld boven de grondlijn is gemarteleerd; rondom, een geprofileerde boord.

Kz. Verzonken spiegelbeeld van de voorzijde.

Rond, met bovenaan een draagoog en een ring.

Zilver – 70 mm Ø – 32,07 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

Een oude handgeschreven tekst, die bij deze penning wordt bewaard, vermeldt dat die in 1754 door Francis De Langhe behaald werd. Ondanks het feit dat deze medaille geen enkel opschrift draagt, is er geen enkele reden om deze toeschrijving in twijfel te trekken. Ze klopt trouwens met de lijst van de laureaten die dat jaar in de *Gazette van Gend* werd gepubliceerd.

- 1.2. Prijsmedaille (eerst prijs architectuur) uitgereikt aan Jacobus Dutrez, 1767
 Vz. Een convex ovaal schild, gevat in een rococo-omlijsting, rust op een oneffen en spaarzaam begroeide bodem; links en rechts is aan de omlijsting een beitel vastgeknoopt; rondom liggen op de bodem attributen van de architectuur verspreid (een kapiteel, een hamer met beitel, een passer met winkelhaak en een bundel stiften); het veld boven de grondlijn is gemarteleerd; rondom, een geprofileerde boord; op het schild is “TWEEDE / CLASSE, EER / = STEN PRYS / VOOR D’ARCHIT / = ECTURE VERDI = / ENT. DOOR JAC / OBUS [DUTREZ] 6” ingegraveerd, en op de winkelhaak “GENT+ 1767”.
 Kz. Verzonken spiegelbeeld van de voorzijde.
 Rond, met bovenaan een draagoog en een ring.
 Zilver – 83,5 mm Ø – 51,23 g – privé verzameling 7/.

De prijspenningen van de regering na de vernieuwing van 1770

Toen Maria-Theresia op 14 september 1771 aan de Gentse Academie de titel van Koninklijke Academie voor Teken- en Schilderkunst en Architectuur toekende, had dit tot gevolg dat de regering van dan af ook ieder jaar drie prijspenningen aan deze instelling ter beschikking stelde voor haar laureaten. In de nieuwe statuten 8/ werden ze nader beschreven: “...savoir pour le premier prix une medaille doré aiant en haut un anneau pour le second prix une pareille medaille sans dorure et pour le troisième prix une medaille sans dorure et sans anneau...” 9/.

De eerste levering van deze overheidsmedailles dateert pas van 25 mei 1772; daarvoor kon de eerste uitreiking ervan niet plaatsvinden op de derde sinksendag zoals voorzien in het reglement 10/. Ze waren van de hand van Jacques Roettiers, de graveur-generaal van het muntatelier te Brussel van 1743 tot 1772.

- 2.1. Prijsmedaille van de regering (eerste prijs), 1769
 Vz. Buste van Karel van Lorreinen, met een kuras en de mantel en het kruis van de Duitse Orde, naar rechts; onder de buste, R · ; rondom, CAR · ALEX · LOTH · ET BAR · DUX ACAD · REG · GAND · PROT · en een geprofileerde boord.
 Kz. Een groep van drie naakte jongetjes met een lendendoek; het linkse zit n. r. en maakt een schets op een blad papier; in het midden zit een tweede n. l. met een palet en penselen en schildert een Victoria op een doek dat voor hem op een ezel is geplaatst; rechts achter deze knaap staat een derde n. r.; dit laatste werkt met hamer en beitel aan de buste

van een man die op een kubusvormig voetstuk is geplaatst; voor dit voetstuk bevindt zich een manstorso zonder hoofd of armen; in de afsnede, M·DCC·LXVIII / R.; bovenaan, tussen twee bogen die links en rechts steunen op voetstukken, ARTIS · DELINEAT · PREMIUM ·; rondom, een geprofileerde boord.

Rond, met een draagoog in de vorm van een kroon en een ring.

Verguld zilver – 48,5 mm Ø – 64,7 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

2.2. Prijsmedaille van de regering (tweede prijs), 1769

Vz. Als van nr. 2.1.

Kz. Als van nr. 2.1.

Rond, met een draagoog in de vorm van een kroon en een ring.

Zilver – 47,8 mm Ø – 50,40 g – Williame, veiling 20 (12-11-1984), nr. 166.

2.3. Prijsmedaille van de regering (derde prijs), 1769

Vz. Als van nr. 2.1.

Kz. Als van nr. 2.1.

Rond, zonder draagoog.

Zilver – 47,3 mm Ø – verzameling Bijloke museum (Gent).

Jacques Roettiers kopieerde de voorzijde in verregaande mate van gelijkaardige penningen die hij eerder al voor de Academies van Brussel (in 1768) en Brugge (in 1769) had vervaardigd; voor de keerzijde gebruikte hij gewoonweg de matrijs van de Brugse prijspenningen, ondanks het feit dat daar het verkeerd stichtingsjaartal 1769 op voorkwam. De beeldenaar van die keerzijde had Jacques Roettiers slaafs

overgenomen van de prijspenning die zijn veel bekzamere oom Norbert Roettiers als graveur-generaal van de Munt te Parijs had ontworpen voor de *Académie royale de peinture et de sculpture de Paris*.

De penningen van dit type werden slechts van 1772 tot 1778 uitgereikt. Omdat dit slechts om de twee jaar gebeurde, beschikte de Academie telkenmale over zes medailles vanwege de regering. Dit aantal volstond echter niet, want er werden in deze periode in totaal 57 prijsmedailles toegekend. De penningen die men tekort kwam werden door de Academie op eigen kosten bij de Brusselse Munt bijbesteld. De naam van de laureaat en de datum van de uitreiking worden nooit op de stukken van dit type vermeld.

Op 9 januari 1777 kreeg Theodoor Van Berckel, de uiterst bekwame opvolger van Roettiers als graveur-generaal, de opdracht om nieuwe stempels voor de prijspenningen van de overheid voor de academies te snijden. De voorzijde diende dezelfde te zijn voor alle instellingen en de naam van de desbetreffende stad zou telkens in de afsnede van de keerzijde geplaatst worden. Uiteindelijk werd er echter voor geopteerd om voor alle academies van de Oostenrijkse Nederlanden dezelfde penningen te gebruiken, zodat de stadsnaam vervangen werd door de vermelding ACADEMIAE / BELGICAE. De graveur werkte zeven maanden aan de stempels en ontving hiervoor 1.000 gulden wisselgeld. Het majestueus portret van Karel Van Lorreinen op de voorzijde wordt algemeen aanzien als een hoogtepunt van de graveerkunst in de 18de eeuw.

3.1. Prijsmedaille van de regering (eerste prijs), 1778

Vz. Buste van Karel van Lorreinen, met een kuras en de mantel en het kruis van de Duitse Orde, naar rechts; op de afsnede van de schouder, 1778; onder de buste, T.V. BERCKEL.F; rondom, CAROL · ALEX · – LOTH · ET BAR · DUX · en een geprofileerde boord.

Kz. Een groep van vier naakte jongetjes met een lendendoek; het linkse zit n. r. en maakt een schets op een blad papier; het rechtse zit op de knieën n. r. en meet met een passer een kapiteel voor hem op; in het midden zit een derde op een steenblok n. l. met een palet en penselen en schildert een Victoria op een doek dat voor hem op een ezel is geplaatst; achter deze knaap staat een vierde n. r.; dit laatste werkt met hamer en beitel aan een buste van Karel van Lorreinen; in de afsnede, tussen twee pilaren die de grondlijn ondersteunen, ACADEMIAE / BELGICAE · / T · V · B · ; rondom, ARTIUM LIBERALIUM TUTELA AC PRAESIDIUM · en een geprofileerde boord.

Rond, met een draagoog in de vorm van een kroon, een ring en een ketting 11/. Verguld zilver – ca. 47 mm Ø – niet teruggevonden.

3.2. Prijsmedaille van de regering (tweede prijs), 1778

Vz. Als van nr. 3.1.

Kz. Als van nr. 3.1.

Rond, met een draagoog in de vorm van een kroon, een ring en een ketting 11/. Zilver – 47,0 mm Ø – 65,5 g (met ketting) – privé-verzameling.

3.3. Prijsmedaille van de regering (derde prijs), 1778

Vz. Als van nr. 3.1.

Kz. Als van nr. 3.1.

Rond, zonder draagoog.

Zilver – ca. 47 mm Ø – niet teruggevonden.

Er komen ook bronzen exemplaren voor van deze penning, maar dat zijn latere naslagen voor verzamelaars.

Sommige academies lieten op de rand van deze medailles een passende opdracht graveren (o.m. die van Kortrijk), maar de meeste van de talrijk bewaard gebleven exemplaren zijn niet aan een welbepaalde stad toe te schrijven. Geen enkel stuk draagt een verwijzing naar Gent. De Academie bleef er tot de reorganisatie van 1791 de extra benodigde exemplaren bij het muntatelier van Brussel bijbestellen 12/.

Na het uitroepen van de Verenigde Belgische Staten konden deze prijspenningen vanzelfsprekend niet langer gebruikt worden. Daarom werd in buitengewone vergadering van 17 april 1790 13/ door het bestuur van de Gentse Academie beslist om een ontwerp voor een nieuwe prijsmedaille voor te leggen aan de centrale overheid; het was van de hand van de architectuurleraar Pieter Van Reysschoot. Er werd echter geen aanvang gemaakt met de productie ervan, waardoor de prijsuitdeling voor het schooljaar 1789-90 in oktober 1790 nog niet had kunnen plaatsvinden. Door de Oostenrijkse restauratie in december 1790 konden uiteindelijk opnieuw de prijsmedailles van Van Berckel uitgereikt worden.

De door Tiberghien gegraveerde prijspenningen na de reorganisatie van 1791

*Ernest Joseph Bailly
(getekend door J.G. Lamont)*

In 1792 werd door de Academie de eerste speciale wedstrijd voor alle levende kunstenaars van het land georganiseerd. De enige prijs die werd uitgelooft – voor schilderkunst – was een gouden medaille ter waarde van zesendertig gulden. De matrijzen van Van Berckel konden hiervoor niet gebruikt worden; door het zeer geprononceerd reliëf van de buste van Karel van Lorreinen zou de penning immers te zwaar en dus te duur uitvallen. Daarom werd dit stuk met de burijn gegraveerd door P.J.J. Tiberghien, leraar en bestuurslid van de Academie 14. Het werd behaald door E.J. Bailly (1753-1823) voor zijn werk “Le Mépris”.

Deze prijspenning werd niet teruggevonden, maar de Gentse Universiteitsbibliotheek bezit er volgend ontwerp van 15:

4. Vz. Frans schild met het wapen van de Academie, omsloten door een krans van een palm- en een lauriertak, die onderaan door middel van een lint zijn samengebonden; rondom, ACADEMIA GANDAVENSIS
Kz. OB / PALMAM / PICTVRAE / REPORTATAM / MDCCXCII binnen een krans van twee lauriertakken die onderaan door middel van een lint zijn samengestrikt.
J. JUSTICE, *op. cit.*, blz. 11, nr. 16 16.

Begin juni 1794 had de directie van de Academie besloten om de prijsmedailles voor de leerlingen ook elk afzonderlijk door Tiberghien te laten graven 17. Dit besluit kwam er slechts enkele weken voor de zegevierende intocht van de legers van de Franse republiek en was ongetwijfeld ingegeven door de onzekere politieke en militaire situatie van het ogenblik. Men beschikte immers nog over een voldoende voorraad medailles van Van Berckel 18.

Uit een verslag van een bestuursvergadering dd. 25 maart 1796 blijkt echter dat op dat ogenblik de prijsuitreiking voor 1794 nog niet had plaatsgevonden. Door geldgebrek was men niet in staat geweest om de penningen te laten vervaardigen. Het geplande salon van 1794 was trouwens ook niet kunnen doorgaan bij gebrek aan middelen. De aanslepende oorlogsomstandigheden en de uiteindelijke verovering en aanhechting door Frankrijk veroorzaakten tijdens deze periode immers grote financiële moeilijkheden voor de Academie. Vele geldschieters lieten na om hun jaarlijkse bijdrage te betalen, hoewel ze zich bij de aanvang van hun inschrijving voor zes jaar hadden verbonden. Het stadsbestuur bleef eveneens in gebreke bij de levering van brandstof voor verwarming en verlichting. De toelagen van de Raad van Vlaanderen en van de Kanselarij van de Oudburg vielen uiteraard ook weg nadat deze instellingen door de Franse overheid werden afgeschaft. Men vreesde zelfs voor het voortbestaan van de Academie, zoals blijkt uit een brief van augustus 1795: “...zy wierd ten verledene jaere gebragt in eenen kwynenden staet en wy waeren zelfs beducht voor haeren ondergang...”.

Uit een vermelding in het register van de uitslagen van de leerlingen blijkt dat in 1796 omwille van de oorlog zelfs helemaal geen wedstrijden tussen de leerlingen werden georganiseerd ^{19/}. Desalniettemin komt in het archief van Tiberghien volgend ontwerp voor een dergelijke prijspenning met de datum 10 Germinal van het jaar 4 (31 maart 1796) voor:

MUNIFICENCE
NATIONALE
ACAD:DES ARTS
DEPARTEMENT
DE
LESCAUT

5. Vz. Een schuin geplaatste en gebogen lauriertak; rondom, II. PRIX DE LA II. CLASSE D' APRES DESSIN; dit alles boven een dubbele grondlijn; in de afsnede, X. GERMINAL L' AN III. / DE LA REP FRA.
Kz. MUNIFICENCE / NATIONALE / ACAD: DES ARTS / DEPARTEMENT / DE / L'ESCAUT

De verklaring voor deze ogenschijnlijke tegenstrijdigheid wordt geleverd door een ontvangstbewijs in het archief van de Academie ^{20/}. Daarin verklaart Jacobus Fris, die op de prijsuitreiking van 10 Germinal IV (31 maart 1796) niet aanwezig had kunnen zijn, dat hij op 27 augustus 1796 de zilveren medaille ontvangen heeft die hij in de wedstrijd van 1794 had behaald. De medailles met de datum 10 Germinal IV werden dus op die dag uitgereikt, maar waren de prijzen voor de wedstrijden van 1794 (het ging om twee vergulde stukken voor de eerste in het tekenen naar levend model en voor de eerste in architectuur, en veertien zilveren voor de andere prijzen ^{21/}). Onder het ontwerp is “J.B. Goetghebuer, aîné” in potlood genoteerd. Dit levert een bijkomend probleem op, omdat die Goetghebuer pas in het jaar X (1802) de

tweede plaats in de tweede klas naar tekening behaalde 22/. Volgens J. Justice, die het ontwerp van deze prijsmedaille eveneens vermeldt, komt dit omdat in 1802 het keerzijdetype van 1796 opnieuw werd gebruikt 23/.

Op het Salon van 1796, dat wel doorging, behaalde A. Van den Berghe uit Brugge de gouden prijspenning voor schilderkunst, opnieuw de enige die was uitgelooft. Deze was op de voorzijde voorzien van “*Prix de peinture de l’académie de Dess. peint. et archit. de Gand*” binnen een lauwerkrans en op de keerzijde van “*Rempporté par A. Van Den Berghe de Bruges*” 24/.

Toen de tweejaarlijkse uitreiking van prijsmedailles aan de leerlingen in 1798 hernam, bleef het bestuur van de Academie opteren voor de gegraveerde penningen van Tiberghien. Dat men daardoor het monopolie van de Monnaie de Paris op de vervaardiging van alle geslagen medailles kon omzeilen, was daarbij waarschijnlijk mooi meegenomen. In 1798, 1800 en 1802 werden in totaal 34 van dergelijke medailles toegekend; daarvan is geen enkele teruggevonden. In het archief van Tiberghien komt wel een ontwerp voor een stuk van 1802 voor:

- 6.1. Vz. Een schuin geplaatste en vertakte lauriertak; rondom, PRIX DU DESSIN.; dit alles boven een dubbele grondlijn; in de afsnede, ACAD: DE GAND. / AN X.
 Kz. MUNIFICENCE / MUNICIPALE.
 J. JUSTICE, *op. cit.*, blz. 17, nr. 37.

Volgens Justice werd de voorzijde daarvan ook gecombineerd met een keerzijdetype dat al in 1796 was gebruikt:

- 6.2. Vz. Als van nr. 6.1.
 Kz. MUNIFICENCE / NATIONALE / ACAD: DES ARTS / DÉPARTEMENT / DE / LESCAUT
 J. JUSTICE, *op. cit.*, blz. 16-17, nr. 35.

Voor het Salon van 1802 werden drie prijzen uitgelooft: een gouden medaille met een waarde van dertig dukaten aan de winnaar van de wedstrijd voor schilderkunst en een zilveren penning voor de winnaars van de wedstrijden voor beeldhouwkunst en architectuur: ook deze werden gegraveerd door Tiberghien.

De winnaar van de gouden medaille voor schilderkunst was Corneille Cels, die zich op het moment van de prijsuitreiking te Rome bevond.

Hij ontving zijn penning, waarvan enkel het hieronder weergegeven ontwerp bewaard is gebleven, via een tussenpersoon op 18 maart 1802.

Getekend portret van Corneille Cels

- 7.1. Vz. Een korte en dikke palmboom bevindt zich rechts in het veld, in een met struiken en gras begroeid landschap; het bekroond schilderij is schuin tegen deze boom geplaatst; een engel komt vanaf links aangevlogen en houdt een gesloten lauwerkrans boven de kruin van de boom; rondom, PRIX – DE PEINTURE .; in de afsnede, onder een dubbele lijn, VI THERM: AN X.

Kz. L' ACADEMIE / DE / GAND / À C:CELS DE LIERE / PEINTRE.

Ferdinand Bral, de laureaat voor de architectuur, ontving zijn eremetaal op 23 juli 1802 in het stadhuis van Gent. Zowel de penning als het ontwerp ervan zijn bewaard gebleven:

Ontwerp uit het archief van Tiberghien

- 7.2. Prijspenning (eerste prijs van de wedstrijd voor architectuur) aan Ferdinand Bral, 1802

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Een met klimop begroeid antiek altaar, waarvan de top versierd is met krullen en een fries, staat centraal; op de twee zichtbare zijvlakken ervan, TROPHONIUS / CALLIMAQUE / VITRUVIUS / BRUNELLESCHI / BRAMANTE / MICH : ANGE / PALADIO / SCAMOZZI / FR : ROMAIN / RUBENS (links) en VIGNOLI / SERLIO / ALBERTA / BERNINI / PERRAUD / SUFFLO (rechts); aan de voet van het altaar

bevinden zich enkele struiken en een aantal attributen van de schone kunsten (o.m. boeken, een mal, een hoofd van een beeld, een palet met penselen, een steenhouwershamer, een lier en een blad papier); op de achtergrond staat een hut (links) en de zuil van Trajanus, de Sint-Pietersbasiliek en een Egyptische pyramide (rechts); een engel komt aangevlogen van links met palmtakken en een lauwerkrans in de geheven rechterhand; met de linker legt hij drie kransen op het altaar; in de afsnede, AN X.; bovenaan, langs de rand, PRIX – D'ÉMULATION.

Kz. LES DIRECTEURS / DE L' ACADEMIE / DE GAND / À FERDINAND BRAL / ARCHITECTE.

Het plaatje is gevat in een geprofileerde ring, die aan de binnenkant en langs weerszijden afgezoomd is door een parelcirkel.

Rond, met een bolvormig draagoog en een ring; op het draagoog is langs beide zijden een zilvermerk ingeslagen.

Zilver – 62,3 mm Ø – 69,42 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

Justice meldt dat het ontwerp van de penning voor Jean-Robert Colloigne (Brugge, 1775 – Antwerpen, 1830), die de wedstrijd voor beeldhouwkunst won met een marmeren buste van Jan van Eyck, zich tussen de pentekeningen van Tiberghien bevond. In het archief van Tiberghien in de Gentse Universiteitsbibliotheek is het echter niet terug te vinden. Er zou het opschrift PRIX / DE SCULPTURE / REMPORTÉ PAR / CALLOIGNE DE BRUGES / VI THERM : / AN X. onder een krans op voorkomen ²⁵.

De penningen onder Napoleon

De houding van het bestuur van de Gentse Academie ten opzichte van de Franse overheid verbeterde aanzienlijk na de installatie van Napoleon als Eerste Consul, en vooral na diens bezoek aan de instelling in 1803 (mevrouw Bonaparte kreeg toen het schilderij “Alexander en Diogenes” van De Craeyer ten geschenke).

In zitting van 16 februari 1804 werd besloten om voor de bekroonde leerlingen – in plaats van de volledig met de hand gegraveerde prijspenningen van Tiberghien – exemplaren met de beeltenis van de eerste Consul te bestellen ²⁶. Op aanraden van de Prefect gebeurde dit bij Denon te Parijs ²⁷. Er werd gekozen voor medailles zonder tekst (die daardoor voor alle mogelijke doeleinden geschikt waren), waarop manueel de naam van de instelling en het jaar van uitgifte werd aangebracht. Ze waren allemaal van hetzelfde formaat en voorzien van een draagoog ²⁸; twee ervan werden verguld ²⁹. Na lang aandringen kreeg de instelling een subsidie van 600 frank om deze aankoop te helpen financieren.

8. Prijsmedaille, 1804

Vz. Gelauwerd hoofd van Napoleon naar rechts; onder de afsnede van de hals, JEUFFROY FECIT / DENON DIREXIT; rondom, een geprofileerde boord.

Kz. Effen veld, omgeven door een krans van twee lauriertakken die onderaan door middel van een ringetje samengehouden worden; rondom, een geprofileerde boord; in het veld is “ACAD : / DE / GAND / AN XII.” gegraveerd.

Rond, met dwars geplaatst rond draagoog en ring.

Zilver – 41,0 mm Ø – 33,31 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

De penningen voor het Salon van 1804 werden uiteindelijk – nadat zowel de munt te Parijs als Tiberghien eerder hadden gemeld ze niet te kunnen leveren – in oktober ook bij Denon te Parijs besteld ^{30/}. Joseph Paelinck – de winnaar van de speciale wedstrijd voor schilderkunst – ontving een gouden exemplaar ter waarde van 40 dukaten, en drie andere laureaten een zilveren.

De zilveren medailles voor de bekroonde leerlingen en voor het Salon van 1806 werden ook te Parijs aangekocht. Er is geen enkel exemplaar van teruggevonden, maar uit het archief van de Academie blijkt dat de penningen voor de leerlingen weer allemaal even groot waren, dat op hun keerzijde de inscriptie “ACAD : / DE / GAND / AN 1806.” werd aangebracht, en dat er opnieuw twee van werden verguld ^{31/ 32/}. Aan de laureaten van het Salon werden ook nu een penning in goud van 40 dukaten en drie in zilver uitgereikt ^{33/}.

In 1808 volgde de aanschaf en de uitvoering van de prijsmedailles voor de leerlingen het stramien van twee jaar voordien ^{34/}; de inscriptie op de keerzijde wordt ditmaal niet vermeld. Voor het salon werd een zwaardere en dus duurere gouden prijspenning aangekocht dan in 1806 (hij woog 153,2 gram en kostte 551,53 frank) ^{35/} en vier zilveren in plaats van drie. Van deze laatste is één exemplaar teruggevonden:

9. Prijspenning (eerste prijs van de wedstrijd voor beeldhouwkunst) aan D. Pletinckx, 1808

Vz. Gelauwerd hoofd van Napoleon naar links; onder de afsnede van de hals, DUMAREST F.; rondom, NAPOLEON I. EMPEREUR – DES FRANÇAIS ROI D’ITALIE. en een geprofileerde boord.

Kz. Effen veld, omgeven door een krans van twee lauriertakken die onderaan door middel van een lint zijn samengestrikt; bovenaan, tussen de uiteinden van de krans, een ster; rondom, een geprofileerde boord; in het veld is het volgende gegraveerd: ACADEMIE DE GAND. / PRIX / DE SCULPTURE / DÉCERNÉ À / D^l PLETINCKX / MDCCCVIII. (de eerste regel gebogen).

Rond.

Zilver – ca. 49,5 mm Ø – privé-verzameling.

Naast deze vijf te Parijs aangekochte medailles werd op dit Salon voor het eerst ook een penning uitgereikt aan het beste landschapsschilderij. Deze “prix d’encouragement” werd echter niet door de Academie zelf verleend. Het stuk wordt daarom in een later hoofdstuk behandeld, net zoals de gelijkaardige exemplaren van de Salons van 1810 en 1812.

In 1810 werden door de voorzitter van de raad van bestuur van de Academie 21 zilveren penningen aangekocht bij het Hôtel de la Monnoye des Médailles in Parijs 36/37. De aankoop omvatte:

- zes grote zilveren medailles van ca. 77 gram, gegraveerd door Godfroi, met het portret van de keizer op de ene zijde en een lauwerkrans op de andere; twee daarvan waren verguld;
- vijftien kleine zilveren medailles van ca. 34 gram.

Op de keerzijde van al deze stukken werd de ingegraveerde inscriptie “Palma / acad. Gand / MDCCX” aangebracht. De twee grote vergulde exemplaren en de vijftien kleinere waren bestemd voor de leerlingen en werden dan ook voorzien van een draagoog. De vier andere waren prijzen voor het Salon van dat jaar, net zoals een groot gouden exemplaar dat apart werd besteld 35. Dit laatste werd door Tiberghien voorzien van een gouden ketting en van een gravure op de keerzijde 38. Geen enkel van deze stukken werd teruggevonden.

Ook in 1812 werd één grote medaille in goud, zes grote in zilver (waarvan twee vergulde) en vijftien kleinere in zilver te Parijs aangekocht voor de bekroonde leerlingen en de winnaars op het Salon ^{39/}.

Telkenmale kon de Academie voor deze aankopen te Parijs genieten van een tegemoetkoming van 600 frank vanwege de overheid.

De eigen prijspenningen na de val van Napoleon

Na de abdicatie van Napoleon op 6 april 1814 besliste het bestuur van de Academie om opnieuw individueel gegraveerde prijspenningen uit te reiken ^{40/}. Daarbij werd zowel voor de leerlingen als voor de Salons een eenvormig type gebruikt: het wapenschild en de naam van de Academie samen met het jaartal op de voorzijde en de gegevens in verband met de laureaats op de keerzijde. De afmeting en het metaal van de medaille hing af van de belangrijkheid van het vak waarvoor ze werd behaald. Omdat Tiberghien ondertussen was overleden, werd diens leerling en vriend L. De Bast met het graveren ervan belast. Deze liet zich hierbij in verregaande mate inspireren door het ontwerp van Tiberghien uit 1792.

De Academie reikte in 1814 zeventien medailles van dit type uit aan de laureaten onder haar leerlingen; daarvan werden er drie teruggevonden:

10.1.1. Prijspenning (eerste prijs voor tekenen naar levend model) aan J.B. Souplez, 1814

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Frans schild met het wapen van de Academie, omgeven door een krans van een palmtak en een lauriertak die onderaan door middel van een lint zijn samengebonden; erboven, langs de boord, ACADÉMIE ROYALE DE GAND.; eronder, horizontaal, MDCCCXIV.

Kz. 1ER PRIX / DE DESSIN / D'APRÈS LE MODELE / DÉCERNÉ À /

J.B. SOUPLEZ

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond, met lusvormig draagoog en ring.

Verguld zilver – 55,8 mm Ø – 51,35 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

10.1.2. Prijspenning (eerste prijs voor tekenen naar prent) aan Charles Schers, 1814

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Als nr. 10.1.1.

Kz. 1ER PRIX / DE DESSIN / D' APRES L'ESTAMPE / 1RE CLASSE / DÉ-
CERNÉ / À / C. SCHERS

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond, met lusvormig draagoog en ring.

Zilver – 42,7 mm Ø – verzameling Galerie St.-John (Gent).

10.1.3. Prijspenning (eerste prijs voor het speciaal examen van architectuur) aan J. Thienpont, 1814

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Als nr. 10.1.1.

Kz. PRIX / D'EXAMEN / SUR L' ARCHITECTURE / DÉCERNÉ À / J. THIENPONT

Rond, met lusvormig draaigoog en ring.

Zilver – 42,5 mm Ø – Stadsarchief Gent ^{41/}.

Voor het salon van 1814 vervaardigde De Bast vijf gelijkaardige stukken ^{42/}. Daarvan is de door Vander Poorten uit Antwerpen gewonnen prijs voor landschapsschilderen gekend (voor het beste landschap onder de zon van half september):

10.1.4. Gegraveerde prijsmedaille met het schild van de Academie, 1814

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Als nr. 10.1.1.

Kz. In het veld gegraveerd, MÉDAILLE D' HONN^R / DÉCERNÉE / Á . M^R. VAN DER POORTEN / VAINQUEUR AU GRAND CONCOURS / DU PAYSAGE / POUR PERPÉTUER LE SOUV^R. / DE SON TRIOMPHE

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond.

Zilver – 54,0 mm Ø – privé-verzameling.

Het archief van de Academie bevat geen nadere gegevens betreffende de 18 prijspenningen die in 1816 werden uitgereikt, maar de 17 exemplaren van 1818 blijken nog steeds door De Bast te zijn vervaardigd ^{43/}.

De prijspenningen vanwege koning Willem I

Ondertussen had Willem I in 1817 besloten dat opnieuw jaarlijks zilveren prijspenningen aan de verschillende kunstacademies van het land zouden geschonken worden voor hun meest verdienstelijke leerlingen 44. De preciese regels betreffende deze distributies werden echter pas midden 1819 vastgelegd 45:

- voor de primus in de vakken tekenen naar het levend model, eigen ontwerpen van regelmatige gebouwen en boetseren “ronde bosse” kon een grote zilveren medaille bekomen worden; voor de primus in de vakken tekenen naar het antiek, bouwkundige tekeningen naar voorbeeld en boetseren “demi bosse” een kleinere 46.
- de directie diende op de voorzijde van de penningen het jaar van uitreiking in Romeinse cijfers te laten graveren, en op de keerzijde het volgend opschrift:

Van Wege
den Koning
aan
(naam van de leerling)
Kweekeling
der teeken Akademie
te
(naam der stad)

- de medailles die door de instelling zelf supplementair voor ander vakken zouden uitgereikt worden moesten van een ander type zijn.

De Academie van Gent had dus strikt genomen om de twee jaar recht op maximaal zes penningen “vanwege de koning” (indien voor elk van de aangewezen vakken zich een laureaat aandienende) 47. De instelling heeft het reglement terzake echter nooit correct toegepast en ontving vanaf 1819 ieder jaar een contingent van dergelijke medailles, meestal zelfs het maximaal aantal (tussen 1819 en 1830 in totaal 66 stuks, waarvan 32 grote en 34 kleine 48). Ze gebruikte het surplus van deze penningen voor de laureaten van andere vakken, en ook als prijs voor haar salons.

De stempels voor de grote en kleine medailles werden gegraveerd door Jean-Henri Simon. Van de te Gent uitgereikte exemplaren zijn er slechts enkele teruggevonden:

11.1. Kleine prijspenning (eerste prijs voor perspectieftekening van een monument op het driejaarlijks Salon) aan Angelus De Baets 49, 1820

Vz. Een jonge vrouw, met opgestoken haar, een diadeem en een lang kleed, zit naar links en kijkt naar voren; ze houdt een krans in de uitgestrekte rechterhand en in de linker houdt ze de punt van een verticaal geplaatste hoorn des overvloeds; ze rust met de linker elleboog op een korte pilaar, die op een vierkantige basis is geplaatst; links, aan haar voeten, bevinden zich een winkelhaak, een rol papier en een passer; op de pilaar is een gekroond schild met het wapen van het Koninkrijk der Nederlanden bevestigd en een kleine letter S bevindt zich op de rechter benedenhoek van het voetstuk; rondom, een geprofileerde boord; in de afsnede is MDCCCXX ingegraveerd

Kz. Effen veld, omgeven door een geprofileerde boord; in het veld is CONCOURS DE DESSINS EN PERSPECTIVE / I^R PRIX / DÉCERNÉ / À / A. DE BAETS ingegraveerd (de eerste regel volgt de boord).

Rond – geslagen – bovenaan een opgeklemd en dwars geplaatst rond draag-oog.

Zilver – 37,6 mm Ø – privé-verzameling.

11.2.1. Kleine prijspenning (eerste prijs in de derde klas architectuur) aan Eduard Matthys, 1822

Vz. Een jonge vrouw, met opgestoken haar, een diadeem en een lang kleed, zit naar links en kijkt naar voren; ze houdt een krans in de uitgestrekte rechterhand en de punt van een verticaal geplaatste hoorn des overvloeds in de linker; ze rust met de linker elleboog op een korte pilaar, die op een vierkantige basis is geplaatst; links, aan haar voeten, bevinden zich een winkelhaak, een rol papier en een passer; op de pilaar is een gekroond schild met het wapen van het Koninkrijk der Nederlanden bevestigd, en een kleine letter S bevindt zich op de rechter benedenhoek van het voetstuk; rondom, een geprofileerde boord; in de afsnede is MDCCCXX II ingegraveerd.

Kz. Effen veld, omgeven door een geprofileerde boord; in het veld is VAN WEGE / DEN KONING / AEN / E. MATTHYS / KWEEKELING / DER TEEKENSCHOOL / TE GEND ingegraveerd.

Rond, met bovenaan een opgeklemd draagoog dat gedeeltelijk is afgebroken.
Zilver – 37,6 mm Ø – privé-verzameling.

11.2.2. Kleine prijspenning (tweede prijs in de tweede klas architectuur) aan Bernard Bernaert, 1822

Vz. Als van nr. 11.2.1.

Kz. Effen veld, omgeven door een geprofileerde boord; in het veld is VAN WEGE / DEN KONING / AEN / B. BERNAERT / KWEEKELING / DER TEEKENSCHOOL / TE GEND ingegraveerd.

Rond, met bovenaan een opgeklemd draagoog en twee ringen.

Zilver – 37,5 mm Ø – privé-verzameling.

11.3. Kleine prijspenning (eerste prijs in de tweede klas architectuur) aan Eduard Matthys, 1824

Vz. Als van nr. 10.2, maar in de afsnede is MDCCCXXIII ingegraveerd.

Kz. Effen veld, omgeven door een geprofileerde boord; in het veld is VAN WEGE / DEN KONING / AEN / EDUARD MATTHYS / KWEEKELING / DER AKADEMIE / TE GENT ingegraveerd.

Rond, met bovenaan het spoor van een ingeschroefd draagoog dat nu ontbreekt.

Zilver – 37,5 mm Ø – privé-verzameling.

12. Grote prijspenning (eerste prijs schilderen naar levend model) aan Charles Schers, 1824

Vz. Een jonge vrouw, met opgestoken haar, een diadeem en een lang kleed, zit naar links; ze houdt een krans in de uitgestrekte rechterhand en in de linker houdt ze de punt van een verticaal geplaatste hoorn des overvloeds; ze rust met de linker elleboog op een korte pilaar, die op een vierkantige basis is geplaatst; links, aan haar voeten, bevinden zich een winkelhaak, een rol papier, een passer en een schilderspalet; op de pilaar is een gekroond schild met het wapen van het Koninkrijk der Nederlanden bevestigd; rechts van de pilaar staat een naar links gewende mannenbuste; rechts in de afsnede, een kleine letter S; rondom, een geprofileerde boord; in de afsnede is MDCCCXXIII ingegraveerd.

Kz. Effen veld, omgeven door een geprofileerde boord; in het veld is VAN WEGE / DEN KONING / AEN / CHARLES SCHERS / KWEEKE- LING / DER AKADEMIE / TE GENT ingegraveerd.

Rond, met rond draagoog en ring.

Verguld zilver – 46,7 mm Ø – verzameling Galerie St.-John (Gent).

De eigen prijspenningen als aanvulling op de penningen vanwege de koning

De penningen die de Academie vanaf 1819 jaarlijks ontving van de overheid volstonden absoluut niet om te voldoen aan de behoeften, vermits tussen 1820 en 1830 in totaal 119 prijspenningen uitgereikt werden aan de leerlingen en 56 op de Salons. Het was nu niet meer mogelijk om een aantal medailles van hetzelfde type als die van overheidswege op eigen kosten bij te bestellen, zoals dat tijdens de Oostenrijkse periode het geval geweest was. De resolutie van 31 juli 1819 was daarin zeer duidelijk ⁴⁵. Het archief van de Academie bevat weliswaar geen gegevens met betrekking tot deze aanvullende prijspenningen, maar enkele bewaard gebleven exemplaren tonen aan dat – zowel voor de leerlingen als voor de Salons – hiertoe aanvankelijk de gegraveerde prijspenningen met het schild van de Gentse Academie verder gebruikt werden:

- 10.2. Prijspenning (prijs voor tekenen naar antiek beeld op het driejaarlijks Salon) aan Charles Remes, 1817

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Als van nr. 10.1.1, maar met MDCCCXVII onderaan en horizontaal.

Kz. PRIX / DE DESSIN / D'APRES L' ANTIQUE / DÉCERNÉ À / CH. REMES

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring , waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond, met lusvormig draagoog en ring.

Zilver – 55,2 mm Ø – privé-verzameling.

- 10.3. Prijspenning (tweede prijs tekenen naar het model) aan Charles Remes, 1818
Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:
Vz. Als van nr. 10.1.1, maar met MDCCCXVIII onderaan en horizontaal.
Kz. IIE PRIX / DE DESSIN / D'APRES LE MODÈLE / DÉCERNÉ À / CH.
REMES

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring.
Rond, met lusvormig draagoog en ring.
Zilver – 42,3 mm Ø – privé-verzameling.

- 10.4.1. Prijspenning (tweede prijs tekenen naar het model) aan Charles Schers, 1820
Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:
Vz. Als van nr. 10.1.1, maar met MDCCCXX onderaan en horizontaal.
Kz. IIE PRIX / DE DESSIN / D'APRES LE MODÈLE / DÉCERNÉ À / CH.
SCHERS

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring.
Rond, met lusvormig draagoog en ring.
Zilver – 42,7 mm Ø – verzameling Galerie St.-John (Gent).

10.4.2. Prijspenning (eerste prijs in de tweede klas architectuur) aan P. Guislain, 1820

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Als van nr. 10.2.1.

Kz. IER PRIX / D' ARCHITECTURE / IIE CLASSE / DÉCERNÉ À / P. GUISLAIN

De ring, waarin dit plaatje oorspronkelijk was gevat, ontbreekt.

Rond.

Verguld zilver – 35,7 mm Ø – 6,42 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

10.4.3. Prijspenning (eerste prijs van de speciale wedstrijd voor genreschilderen op het driejaarlijks Salon) aan Jozef Geirnaert 50, 1820

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Als van nr. 10.2.1.

Kz. CONCOURS DU TABLEAU DE GENRE / I^R. PRIX / DÉCERNÉ À / J. GEIRNAERT / D'EECLOO (de eerste regel volgt de boord).

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond.

Verguld zilver – 53,8 mm Ø – privé-verzameling.

10.5.1. Prijspenning (grote prijs voor schilderkunst op het driejaarlijks Salon) aan Ch. Picquet, 1826

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Frans schild met het wapen van de Academie, omgeven door een krans van een palmtak en een lauriertak die onderaan door middel van een lint zijn samengebonden; erboven, langs de boord, ACADÉMIE ROYALE DE GAND; onder het schild langs de boord, CONCOURS DE 1826

Kz. GRAND PRIX / DE PEINTURE / DÉCERNÉ / À M. CH. PICQUET / DE / DEYNZE

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond.

Verguld zilver – 53,3 mm Ø – 39,48 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

10.5.2. Prijspenning (grote prijs voor schilderkunst voor oud-leerlingen op het driejaarlijks Salon) aan Adèle Kindt, 1826

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

- Vz. Frans schild met het wapen van de Academie, omgeven door een krans van een palmtak en een lauriertak die onderaan door middel van een lint zijn samengebonden; erboven, langs de boord, ACADÉMIE ROYALE DE GAND; onder het schild langs de boord, CONCOURS DE 1826
- Kz. GRAND PRIX / DE PEINTURE / DÉCERNÉ / À M^{ELLE} KINDT / DE / BRUXELLES

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond.

Verguld zilver – 53,5 mm Ø – privé-verzameling.

10.5.3. Prijspenning (eerste prijs van de speciale wedstrijd voor landschapsschilderen op het driejaarlijks Salon) aan B. J. Van Hove 51, 1826

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

- Vz. Frans schild met het wapen van de Academie, omgeven door een krans van een palmtak en een lauriertak die onderaan door middel van een lint zijn samengebonden; erboven, langs de boord, KONINKLYKE AKADEMIE TE GENT en onder het schild, MDCCCXXVI

Kz. MAAN SCHIJN / 1^E PRIJS / AAN / B. J. VAN HOVE / TE / S' HAGE

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond.

Zilver – ca. 53 mm Ø – ca. 38 g – verzameling Het Nederlands Muntmuseum (Leiden).

In 1829 verving de Gentse Academie haar eigen met de hand gegraveerde prijspenningen door geslagen medailles met de beeltenis van Willem I. Deze werden door de Gentse graveur J. P. Braemt vervaardigd in twee formaten 52. Omwille van de sterke toename van het aantal benodigde exemplaren (vooral dan voor de Salons) werd het tot dan gebruikelijke handwerk waarschijnlijk te duur en te tijdrovend bevonden. Dat op deze nieuwe prijspenningen zelfs geen vrije plaats werd voorzien voor de datum of de gegevens met betrekking tot de laureaat wijst in dezelfde richting.

13. Grote prijspenning, z.d. (1829)

Vz. Hoofd van Willem I naar links; onder de afsnede van de hals, BRAEMT. F.; rondom, GVILIELMVS I. – BELGARVM REX en een geprofileerde boord.

Kz. ACAD.REG. / BONIS ARTIBUS / DOCENDIS PROMOVENDIS / RENUMERANDIS / GANDAVI / INSTITUTA. binnen een krans van twee lauriertakken; op iedere tak bevinden zich vijf rozetten, en op het snijpunt van de takken onderaan en tussen de uiteinden van de krans bovenaan telkens één; rondom, een geprofileerde boord.

Rond.

Zilver – 45,8 mm Ø – 41,10 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

Koper – 46,1 mm Ø – 43,40 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

14.1. Kleine prijspenning, z.d. (1829)

Vz. Hoofd van Willem I naar links; onder de afsnede van de hals, BRAEMT. FECIT; rondom, GVILIELMVS I. – BELGARVM REX en een geprofileerde boord.

Kz. ACAD.REG. / PICT. SCULPT. / ET / ARCHIT. GANDENS. / BONIS ARTIB. / PROMOVENDIS / INSTITUTA. / AN. MDCCLXX binnen een krans van twee lauriertakken; op iedere tak bevinden zich vijf rozetten, en op het snijpunt van de takken onderaan en tussen de uiteinden van de krans bovenaan telkens één; rondom, een geprofileerde boord.

Rond – zonder draagoog.

Zilver – 37,2 mm Ø – 20,15 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

Koper – 37,2 mm Ø – 21,31 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

14.2. Kleine prijspenning door Braemt, z.d. (1829)

Als nr. 14.1.

Rond, met bolvormig draagoog.

Zilver – 37,7 mm Ø – verzameling Gruuthusemuseum Brugge.

De koperen exemplaren zijn meer dan waarschijnlijk latere naslagen voor verzamelaars want ze werden nooit aan de Gentse Academie uitgereikt.

Op het ogenblik van de Belgische onafhankelijkheid waren nog vier grote en acht kleine zilveren penningen van dit type in voorraad. Het bestuur besliste een jaar nadien om ze te verkopen aan de gefactureerde waarde 53/ en om vanaf 1832, de eerste prijsuitreiking na de onafhankelijkheid, medailles uit te reiken met de beeltenis van Leopold I 54/.

DOOR DERDEN TOEGEKENDE PRIJSPENNINGEN VOOR LANDSCHAPSSCHILDEREN

In 1808 werd een initiatief genomen om het tot dan op de Salons stiefmoederlijk behandelde landschapsschilderen te promoten. Via een prospectus werden 90 belangstellenden geronseld die elk 45 frank (zeven schellingen wisselgeld) inbrachten. In ruil kregen ze een nummer toegewezen, en diegene wiens nummer te Parijs werd uitgeloot ontving het bekroond landschap als prijs. Met het ingezameld bedrag werd een penning ter waarde van 15 Louis d'or bekostigd die als “prix d'encouragement” aan J. B. De Jonghe, de maker van het schilderij, werd uitgereikt 55/. Het stuk werd niet te Parijs besteld, zoals de door de Academie zelf uitgereikte medailles, maar met de buriyn gegraveerd door L. De Bast. Het bewaard gebleven ontwerp ervan 56/ doet denken aan dat van Tiberghien voor de gouden prijspenning van 1802:

L'ACADEMIE
DE GAND
AU VAINQUEUR
DANS LE CONCOURS
POUR LE PRIX
DU PAYSAGE

15. Vz. Het winnend schilderij is omsloten door een open krans van een laurier en een palmtak die onderaan door middel van een lint zijn samenge-

knoopt; boven het schilderij bevindt zich een ronde en gesloten laurierkrans met twee linten; rondom, J. B. DE JONGHE DE COURTRAI.; in de afsnede, onder een dubbele grondlijn, SALON / MDCCCXII.

Kz. L' ACADEMIE / DE GAND / AU VAINQUEUR / DANS LE CONCOURS / POUR LE PRIX / DU PAYSAGE

Dit initiatief werd op de Salons van 1810 en 1812 herhaald. Daarna werd door de Academie zelf een penning voor deze wedstrijd uitgelooft.

PENNINGEN VOOR VERDIENSTE TOEGEKEND DOOR DE DIRECTIE DER ACADEMIE

Naast de prijspenningen voor de bekroonde leerlingen en voor de laureaten van de Salons reikte de Raad van bestuur van de Academie enkele penningen uit aan uitzonderlijke artiesten of voor bijzondere prestaties.

Huldiging van J. Inghels voor zijn sneeuwsculptuur (1802)

In januari 1802 vervaardigde beeldhouwer Joseph Inghels, een oud-leerling van de Academie, op het Nieuwland nr. 457 te Gent een kolossaal beeld in sneeuw dat in de toenmalige media veel aandacht genoot. De bestuurders van de Academie vonden deze tot snel verdwijnen gedoemde "Diana gaat op jacht" belangwekkend genoeg om de auteur ervan een speciale door Tiberghien gegraveerde zilveren medaille te schenken ⁵⁷. De penning zelf is niet teruggevonden, maar in de vergadering van 21 januari 1802 werd gekozen voor de volgende opschriften:

16. Vz. L' Academie / de dess. Peint. et archit. / de / Gand
Kz. à / Joseph Inghels / Sculpteur / Son ancien Elève; in de afsnede, Statt. Coloss de diane / fait en neige / niv. an X

Dankbetuiging aan F. Jacobs voor zijn medewerking aan het Salon van 1808

In de vergadering van 20 augustus 1808 stelde voorzitter Dellafaille de Raad van Bestuur er van op de hoogte dat hij aan F. Jacobs uit Brussel een zilveren medaille had geschonken als blijk van erkentelijkheid voor diens inspanningen om het voorbijgane Salon te verfraaien met de werken van zijn leerlingen. De Raad verleende zijn goedkeuring aan dit eerbetoon en besloot dat de kosten voor de medaille door de Academie zouden gedragen worden 58/.

17.1. Huldepenning aan F. Jacobs, 1808

Vz. Gelauwerd hoofd van Napoleon naar links; onder de afsnede van de hals, DUMAREST F.; rondom, NAPOLEON I. EMPEREUR – DES FRANÇAIS ROI D'ITALIE. en een geprofileerde boord.

Kz. Effen veld, omgeven door een krans van twee lauriertakken die onderaan door middel van een lint zijn samengestrikt; bovenaan, tussen de uiteinden van de krans, een ster; rondom, een geprofileerde boord; in het veld is het volgende gegraveerd: “L'ACADÉMIE / DE GAND / AU MAITRE / ET À SES / ÉLÈVES” binnen een dubbele cirkel; erboven, “M.F.JACOPS· “ gebogen en in een omlijsting opgebouwd uit cirkelbogen; eronder, “SALON / DE L'AN / MDCCCVIII.” binnen een schildvormige omlijsting; buiten de dubbele cirkel, in de vorm van stralen, “ARTAN / D'AUXY / V.D.MEU^N. / ~ / BEAUD^S. / CHAT^N. / HUSM^N. / LEFEB^E. / MEERT / ORTYE / A.STEEN^T / V.D.HEER / ~ / F.XI.B.R. / A · D · B · / D · R & P. “ (links, van boven naar onder) / “ LALAIN / TRAZE^S · / T' SERCL^S. / ~ / BRYAS / DUMON^U. / HAM^{DE}. / JOUEN^E. / MASK^S. / MIDD^R. / E.STEEN^T / ~ / L.C. & E.R / E.D.C. S. / A · L · S · / P.M.& N.” (rechts, van boven naar onder).

Rond, met sporen van een verwijderd draaigoog.

Zilver – 49,5 mm Ø – 81,82 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

Dankbetuiging aan J. De Cauwer voor zijn portret van voorzitter Dellafaille (1808)

Op de vergadering van de Raad van Beheer van 20 augustus 1808 werd lezing gegeven van een brief van J. De Cauwer, leraar aan de Academie. Daarin liet deze laatste weten dat hij het door hem geschilderd portret van voorzitter Dellafaille aan de instelling schonk. De Raad nam deze gift dankbaar in ontvangst en besloot om het werk in de raadszaal te hangen. Er werd ook overeengekomen om De Cauwer als blijk van erkentelijkheid een zilveren penning te schenken, “*qui portera d’un côté l’effigie de S.M. l’Empereur & Roi*” en met op de keerzijde een opschrift dat ter plaatse werd vastgelegd 58/. Ze werd hem op 7 november 1808 overhandigd 59/. Het stuk zelf is niet teruggevonden, maar in het archief van de Academie bevindt zich een afdruk van de keerzijde op dik papier 60/:

17.2. Medaille voor verdienste, opgedragen aan J. De Cauwer, 1808

Vz. Waarschijnlijk als van nr. 17.1.

Kz. Effen veld, omgeven door een krans van twee lauriertakken die onderaan door middel van een lint zijn samengestrikt; bovenaan, tussen de uiteinden van de krans, een ster; rondom, een geprofileerde boord; in het veld is L’ACAD. DE GAND / À J. DE CAUWER, / UN DE SES PROFESSEURS / EN RECONNAISSANCE / DE CE QU’IL LUI A FAIT DON / DU PORTRAIT DE / JOS : DELLAFAILLE, / SON PRÉSIDENT / XXX AUG. MDCCCVIII gegraveerd.

Rond.

Zilver – niet teruggevonden.

Eerbetoon aan J. B. Maes, laureaat op het Salon te Antwerpen (1821)

In 1821 behaalde oud-leerling J. B. Maes de grote prijs van schilderkunst op het Salon te Antwerpen. Bij zijn terugkeer op 18 oktober speelde de beiaard van het belfort en werd hij tegemoet gegaan door het muziekkorps van de stad, de confreries met hun vaandel en in groot ornaat en acht rijtuigen. De voorzitter van de Academie leidde Maes naar het salon van de instelling, waar hij hem in naam van de Directie een huldepennning overhandigde. Het was een prijspenning vanwege de koning, die door De Bast werd verguld en van een passende opdracht voorzien 61/.

Huldiging van vier verdienstelijke deelnemers aan het Salon, 1824

Op voorstel van Mr. Van Hulthem besliste het bestuur van de Academie in zitting van 9 augustus 1823 om de kunstenaars Paelinck, Navez, Kinson en J.C. Schotel een speciale medaille te schenken als dank voor hun verdienstelijke inzendingen 62/. Eén van deze door De Bast gegraveerde stukken werd teruggevonden, en leert ons dat voor deze penningen buiten wedstrijd afgeweken werd van het gebruikelijke type met het schild van de Academie; de gelijkenis met de penning die in 1802 door Tiberghien voor Ferdinand Bral werd vervaardigd, is treffend:

18. Penning buiten wedstrijd aan J.C. Schotel, 1824

Effen plaatje, als volgt ingegraveerd:

Vz. Een met klimop begroeid antiek altaar, waarvan de top versierd is met krullen en een fries, staat centraal; op het voorste zijvlak ervan, de namen van bekende kunstenaars uit de geschiedenis, VAN DE VELDE / BACHUYSEN / BON. PETERS / J. VAN OS / PARCELLES / ELVERDINGEN / RUYSDAEL / BERKHYDE / STORK; aan de voet van het altaar bevinden zich enkele struiken en een aantal attributen van de schone kunsten (o.m. boeken, een mal, een hoofd van een beeld, een palet met penselen, een steenhouwershamer, een lier en een blad papier); op de achtergrond staat een hut (links) en de zuil van Trajanus en de Sint-Pietersbasiliek (rechts); een engel komt aangevlogen van links met palmtakken en een lauwerkran in de geheven rechterhand; met de linker legt hij drie kransen op het altaar; in de afsnede, MDCCCXXIII bovenaan, langs de rand, EX ACAD : REG GANDAV. DECRETO PICTORI EXIMIO J.C. SCHOTEL, DORDRACENO.

Kz. In het veld, URBE PATRIA / INTER PRIMARIAS SCHOLAE BELG / PICTORUM MATRE ET NUTRICE, DIGNISSIMO / QUOD / AQUAR ET NAVIUM / IN SOLENNI TABULAR. CERTAMINE, / PICTOR PRINCEPS / OMNIUM ADSSENSU / JUDICATUS / EST

Het plaatje is gevat in een massieve geprofileerde ring, waarvan de binnenste rand langs beide zijden versierd is met een parelcirkel.

Rond.

Zilver – 60,8 mm Ø – 54,62 g – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

DE AANWEZIGHEIDSPENNINGEN

Reeds vanaf 1788 ^{63/} stelde de Academie een toenemende afwezigheid van leerlingen vast, vooral in de richting architectuur. Om hieraan te verhelpen werd in het nieuw reglement van 1 oktober 1791 een controlesysteem met aanwezigheidspenningen ingevoerd ^{64/}. Het moest de ouders, voogden en sponsors van de leerlingen (die vanaf hun 12 jaar werden toegelaten) in staat stellen om de aanwezigheid van hun kind of beschermeling in de lessen te controleren. Er bestonden aparte penningen voor iedere werkdag van de week:

- 19.1. Aanwezigheidspenning voor maandag, z.d. (1791-1804)
 Vz. K / ACADEMIE / VAN TEECKEN / EN BAUW / KUNDE; rondom, een brede effen boord.
 Kz. TEECKEN / VAN INGANCK / VOOR / MAENDAG / I; rondom, een brede effen boord.
 Rond.
 Lood – 42,7 mm Ø – verzameling Bijlokemuseum (Gent).
 MINARD-VAN HOOREBEKE, *op. cit.*, blz. 194-195 ^{65/}.
- 19.2. Aanwezigheidspenning voor dinsdag, z.d. (1791-1804)
 Vz. Als van nr. 19.1.
 Kz. TEECKEN / VAN INGANCK / VOOR / DYSSENDAG / II; rondom, een brede effen boord.
 Rond.
 Lood – 42,7 mm Ø – verzameling Bijlokemuseum (Gent).

- 19.3. Aanwezigheidspenning voor woensdag, z.d. (1791-1804)
 Vz. Als van nr. 19.1.
 Kz. TEECKEN / VAN INGANCK / VOOR / WOENSDAG / III; rondom,
 een brede effen boord.
 Rond.
 Lood – 42,7 mm Ø – verzameling Bijlokemuseum (Gent).
- 19.4. Aanwezigheidspenning voor donderdag, z.d. (1791-1804)
 Vz. Als van nr. 19.1.
 Kz. TEECKEN / VAN INGANCK / VOOR / DONDERDAG / IV; rondom,
 een brede effen boord.
 Rond.
 Lood – 42,7 mm Ø – verzameling Bijlokemuseum (Gent).

- 19.5. Aanwezigheidspenning voor vrijdag, z.d. (1791-1804)
 Vz. Als van nr. 19.1.
 Kz. TEECKEN / VAN INGANCK / VOOR / VRYDAG / V; rondom, een
 brede effen boord.
 Rond.
 Lood – 42,7 mm Ø – verzameling Bijlokemuseum (Gent).
- 19.6. Aanwezigheidspenning voor zaterdag, z.d. (1791-1804)
 Vz. Als van nr. 19.1.

Kz. TEECKEN / VAN INGANCK / VOOR / SATERDAG / VI; rondom, een brede effen boord.

Rond.

Lood – 42,7 mm Ø – verzameling Penningkabinet Koninklijke Bibliotheek (Brussel).

's Avonds, na afloop van de lessen, ontving elke leerling een penning waarop de volgende lesdag was aangegeven. Op die dag moest men dan 's morgens die penning aan de conciërge kunnen tonen om binnengelaten te worden. Eenmaal in het leslokaal aangekomen werd de penning nogmaals getoond en afgegeven. Wanneer een leerling de penning van de juiste dag niet kon voorleggen, moest hij over een geschreven verklaring van de ouders beschikken met de reden voor dit euvel; anders werd hij terug naar huis gestuurd om die alsnog te gaan halen. Bij het begin van elk schooljaar werden de ouders via het in bijlage 3 weergegeven rondschrĳven op de hoogte gesteld van de werking van dit systeem.

Elke nieuwe leerling moest bij zijn inschrijving “*een halve Keyzelyke Kroone*” betalen als waarborg voor de eerste penning. Daarvoor werd een bewijs afgegeven, dat bij het beëindigen of het afbreken van de studies tegen dit bedrag kon ingeleverd worden 66. Een schadevergoeding van zeven stuiver was voorzien bij verlies van een penning.

Begin 1799 maakte de Franse overheid er bezwaar tegen omdat de vermelde dagen niet in overeenstemming waren met de republikeinse kalender 67. In een eerste reactie besliste de directie van de Academie om de penningen voorlopig niet meer te gebruiken, maar nog vóór de aanvang van het nieuwe schooljaar kwam ze daar op terug; het probleem zou opgelost worden door de op de penningen vermelde dagen uit te krabben 68. Het is niet zeker of dit ook werkelijk is gebeurd, want er is geen enkel aldus gewĳzigd stuk teruggevonden.

Door de toename van het aantal leerlingen werd het steeds moeilĳker om dit omslachtig systeem toe te passen, en de verhuis van de Academie naar het voormalig College van de Augustijnen in 1804 – waar twee ingangen waren – maakte het totaal onwerkbaar. De aanwezigheidspenningen werden in 1805, bij het begin van het nieuwe schooljaar, dan ook definitief afgeschaft 69.

Van de toen teruggenomen penningen is in de Academie geen spoor meer terug te vinden. Ze werden mogelijk verkocht als oud metaal en omgesmolten. Slechts enkele reeksen zijn bewaard gebleven in publieke verzamelingen 70; daarnaast komen een aantal afzonderlijke exemplaren voor in privé-collecties. De ontvangstbewĳzen zijn echter wel bewaard gebleven en een studie ervan geeft een idee van de evolutie van het gebruik van de penningen (zie bijlage 4).

*Van wegen de Heeren President ende Directeurs der
Koninglyke Academie van Teeken-, Schilder- en Bouw-
Kunden, opgerecht binnen deze Stad.*

D En Onderfchrevenen als Tresorier der gezeyde Aca-
demie bekend ontfangen te hebben van *Juulianus*

Meyer Leerling op deze Academie, de somme
van éene halve Keyzerlyke Kroone, by forme van
confignatie voor eenen Penning; belovende de gezeyde
somme aen den voornoemden Leerling ofte zyne actie
hebbende, weder te geven, als hy zynen vollen cours
zal geeyndigt ofte deze Academie anderzints voor altyd
verlaeten hebben, mids alsdan wederbrengende deze
erkenenisse ende den gezeyden Penning. Actum Gend

dezen 19 Octobr 1791 *J. P. Deelman* Als Tresorier
Neub. 22. Octobr 1793

*Dezen Penning is ingevoert om de Ouders, Voogden, Meesters ende
Protectors van onze Leerlingen te verzekeren van de neirfgebeyd der
zelve in het frequenteren van onze Lessen. Elken Leerling ontfangt
elken avond eenen Penning voor den volgenden dag, dievolgens moe-
ten de Ouders, Voogden, Meesters ofte Protectors, om te weten of
hun Kind ofte Weeze heeft gefrequentiert, by voorbeeld, op eenen
Maendag, hem maer vraegen zynen Penning als by 's Maendags van
de Academie s'buys komt, by zal hun soonen eenen Penning, drae-
gende den Dynsag, die hem 's Maendags is gegeven geweest voor
den volgenden dag; by aldien by op den Maendag niet heeft gefre-
quentiert, heeft by geenen Penning voor den volgenden dag konnen
ontfangen; ende dus gaet het voorts van dag tot dag.*

*By aldien den Leerling zynen Penning verliest, zal by'er geenen
anderen bekomen als ten pryse van zeven Stuyvers, welke somme voor
altyd blyft ten profyte dezic Academie.*

Ontvangsbewijs voor een penning afgeleverd op 19 oktober 1791
en terugbetaald op 22 oktober 1793

BIBLIOGRAFIE

J. BINGEN, *Les Roettiers, graveurs en médaille des Pays-Bas méridionaux*, Brussel, 1952.

P. CLAEYS, *Les Médailles Gantoises Modernes 1792-1892*, Gent, 1909.

P. CLAEYS, *Mémorial de la Ville de Gand 1792-1830*, Gent, 1902.

A. DE WITTE, *Le graveur Théodore-Victor Van Berckel – Essai d'un catalogue de son œuvre*, Leuven, 1909.

J. DIRKS, *Beschrijving der Nederlandse of op Nederland en Nederlanders betrekking hebbende penningen geslagen tussen November 1813 en November 1863*, Haarlem, 1894.

CH. GILLEMANN, *Notes sur les Heylbroeck*, in *Revue Belge de Numismatique*, 1922, blz. 111-118.

J.-L. GUIOTH, *Graveurs en médailles et monnaies – Joseph-Pierre Braemt.*, in *Revue de la Numismatique Belge*, 1853, blz. 193-217.

J.-L. GUIOTH, *Appel aux numismates*, in *Revue de la Numismatique Belge*, 1848, blz. 87-123.

J. JUSTICE, *Le graveur P.J.J. Tiberghien. Sa vie. – Son œuvre*, in *La Gazette Numismatique*, 9e jaargang, nr. 7-8, blz. 123-140 & nr. 9-10, blz. 161-168.

Y. KENIS, *Catalogue des médailles et jetons des Pays-Bas autrichiens 1714-1794*, Brussel, 2000.

MINARD-VAN HOOREBEKE, *Description de Méreaux et Autres objets anciens des Gildes et Corps de Métiers, Eglises, etc.*, Gent, 1877.

J.E. NÈVE, *Gand sous la Domination Française 1792-1814*, Gent, 1927.

V. TOURNEUR, *Cabinet des médailles – Catalogue des médailles du royaume de Belgique. Tome premier (1830-1847)*, Brussel, 1911.

—, *Album uitgegeven door het Kunstlievend Gezelschap der Gentsche Akademie. 1856*, Gent, 1856.

NOTEN

^{1/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 29-31.

^{2/} Stadsarchief Gent, reeks 200/4: “*Ontfaen van den tresorier vande Koninglycke academie binnen de stadt Ghendt een pond thien schellingen grooten wisselgeldt over het graveren van den seghel der voors. academie met de leveringhe van de toebehooren, actum 24 9bre 1771. F. Heylbroeck*”.

^{3/} CH. GILLEMANN, *op. cit.*, p. 118.

^{4/} Stadsarchief Gent, reeks 200/4: “*Ontfaen van den tresorier van d'academie der*

stadt Gendt thien schellingen wisselgeldt over het maecken van eene stampe van paraphe met de toebehoorten, actum 9 february 1772. F. Heylbroeck”.

- 5/ De buitengewone wedstrijden waren toegankelijk voor alle levende kunstenaars van het land. Zowel voor het schilderen, tekenen, beeldhouwen als architectuur kregen de deelnemers een opgelegd onderwerp om uit te werken. Vanaf 1853 werden deze salons niet meer door Gentse Academie georganiseerd maar door de “*Société Royale pour l’Encouragement des Beaux-Arts*”.
- 6/ De familienaam werd weggekrast, maar via het verslag van de prijsuitreiking van 5 juni 1767 (dat in de *Gazette van Gend* van 11 juni 1767 werd gepubliceerd) weten we dat Jacobus Dutrez toen de laureaat was in de tweede klas architectuur.
- 7/ Y. KENIS, *op. cit.*, p. 65, nr. 53.
- 8/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 31-32: decreet van 14 september 1771.
- 9/ Deze eerste, tweede en derde prijs had vanzelfsprekend niets te maken met de rangschikking die de leerling in een welbepaalde wedstrijd had behaald. Het was een indicatie van het belang dat aan de wedstrijd zelf werd gehecht, in vergelijking tot de andere (schilderen naar het levend model en architectuur waren bijvoorbeeld het belangrijkste, beeldhouwen was dat veel minder).
- 10/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 40: verslag van de Raad van bestuur van 4 juni 1772.
- 11/ De kroon werd achteraf op de medaille aangebracht. Er bestaan ook exemplaren in verguld zilver en zilver met een licht versierd ovaal draagoog, waarbij penning en draagoog één geheel vormen. Deze werden te Gent evenwel niet of niet systematisch gebruikt, vermits blijkt dat de prijspenningen door een lokale zilversmid versierd werden [Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 123-124: “*Actum in ordinaire vergaederinge van den 1 maert 1788...wat belangden de voordien medaillen, wierd besloten die als naer gewoonte te laten verciere door den silversmet De Meirre...*”. Zilversmid De Meirre of De Meere was gevestigd in Onderbergen (Wegwyser der Stad Gendt, 1786, blz. 100)].
- 12/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 32, decreet van 14 september 1771, artikel 5e: “*Qu’ils pourrait faire frapper à l’Hôtel des Monnaies de Sa Majesté en cette ville de Bruxelles aux frais de l’Académie les Médailles dont cette Académie pourra avoir besoin pour la distribution des différens prix*”.
- Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 110: “*Actum in vergaederinge van den 4 maerte 1786...ende ten aensien van de noch noodige medailles wierd geresolveert den heer Kanonick Bellanger te verzoeken, dat hij naer gewoonte ten aen de jointe der munte te Brussel, soude gelieven te vragen noch acht Medailles, om soo haest wy die soudien bekomen hebben, te laten garnieren door Sⁿ Demeire, op de gewoonlycke maniere aldus gedaen ten daege als boven ð welke attesteert...*”.
- 13/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 141.

- 14/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 167: “*Actum in extraordinare vergaederinge van den 17 maerte 1792...ter aenstaende prijsdeling, ende hem aldaer de voorn prijs te verlenen zullende desen bestaen in eene gouden medaille ter waerde van zesendertig guldens (gelijk alle de mededingers ten beginne hebben gekozen) draegende langs den eenen kant Academia Gandavensis, boven het waepen deser academie ende langs den anderen: ob Palmam Pictura Reportatam MDCCXCII. ...”.*
- 15/ Album, samengesteld door L. De Bast, bevattende ontwerpen van zilverwerk door P.J.J. Tiberghien, Bibliotheek Universiteit Gent, nr. GFB 493/009, nr. 74.
- 16/ Justice vermeldt een tweede gelijkaardig exemplaar, met REPORTATEM op de keerzijde in plaats van REPORTATAM. Hiervan is geen bevestiging gevonden.
- 17/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 449, brief van 4 juni 1794 aan griffier Van Braeckel van de Academie: “*Versoeke ut van opontfang deser my te willen melden par brief hoe veel pryzen gegeven worden door de academie, ende my te willen distingueren de classen en hoe veel pryzen daer syn in ieder classe sutt my grootelyck verobligeren want Thiebergien die wacht er naer om te graveren. (get.) Huytens*”.
- 18/ In 1811 beschikte men nog over zestien van dergelijke stukken, waarvan twee vergulde. Op voorstel van de raad van bestuur werden ze toen verkocht aan de intrinsieke waarde: zestien schellingen voor de zilveren en twintig voor de vergulde exemplaren [Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 181].
- 19/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 449, (Uitslagenboek 1774-1800).
- 20/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 6 / H191.
- 21/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 449, (Uitslagenboek 1774-1800).
- 22/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 450, proces-verbaal van de uitreiking der medaillen dd. 14 juli 1802: “*1ste classe d’apres modèle vivant: 1ste Joseph Paelinck, 2de Pierre Van Speybroeck; 1ste classe d’apres la bosse: 1ste François Heekers; 2de classe d’apres la bosse: 1ste Joseph Cnudde: 1ste classe d’apres dessin: 1ste Joseph du Hol, 2de Louis du Try; 2de classe d’apres dessin: 1ste Nicolas d’Outre-ligne, 2de Jean Goetghebuer...*”.
- 23/ J. JUSTICE, *op. cit.*, blz. 12-13, nr. 22.
- 24/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312, blz. 276.
- 25/ J. JUSTICE, *op. cit.*, blz. 16, nr. 34.
- 26/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 398: “*Act 27 Pluviôse XII... Op den brief van den Prefect in datum 20 Pluvisose nopens de medaillen voor onze leerlingen, alhier gelezen en in d’archieven beweegt, beschlyt de Directie te verkiezen eene medaille met het afbeeldsel van den Eersten Consul. Deze keus zal heden overgeschreven worden aen den Prefect. By den brief zal gevoegt worden een model van onze oude medaillen met het gewigt van deese, om de nieuwe ten naasten by van gelyken te kunnen hebben*”.

- 27/ Denon was de directeur van de *Monnaie des Médailles* te Parijs.
- 28/ Stadsarchief Gent, ASK 9, E 110, brief aan de Prefect van 16 Germinal XII: “... *1e que les 15 medailles demandées doivent être toutes avec des anneaux, parce que ces anneaux servent pour y passer les rubans et faire briller le medailles sur la poitrine des élèves qui en restent décorés pendant toute la ceremonie, qui accompagne la distribution....*”.
- 29/ Deze waren bestemd voor de laureaat van de schilderkunst naar levend model en deze voor de hoogste klas architectuur.
- 30/ Stadsarchief Gent, ASK 312, blz. 404, 410 en 411.
- 31/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 444: “*Act 21 Juni 1806... Ten voorn dage lecture genomen zynde van den brief door Mr Van Hulthem, by welken hy te kennen geeft dat de verzogte medaillen gemaakt zyn, dog dat hy geven zoude wesen d’Inscriptie welke d’akad. daer op wilt laeten graveren. Besluyt de vergaderinge aen den gemelden heer te schryven en hem te verzoeken op de medaillen te laten stellen de volgende inscriptie Acad.*
de
Gand
AN 1806”.
- 32/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 10, H 81.
- 33/ Stadsarchief Gent, ASK 385, V. 113, p 25: Een gouden van 40 Dukaten (voor schilderkunst, aan M. Delvaux uit Brussel voor “*Saul en David*” van) en drie zilveren (voor beeldhouwkunst, aan François Heckers voor buste van Van Dyck, tekenen voor leerlingen van de academie, eveneens aan François Heckers voor “*Germanicus*”; en de grote prijs architectuur, aan J.J. De Naeyere).
- 34/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 20: “*Zitting van 4 April 1808... Eyndelinge besluyt de vergaderinge aen Mynheer Van Hulthem actenlyk te parys te verzoeken van de Goedheid te hebben voor de rekening der academie, in de Munte ofte Elders te koopen den nomber van 16 zilvere Medaillen waervan twee verguld, om aen de voornoemde pryswinnaers uytgedeylt te worden*”.
- 35/ Stadsarchief Gent, ASK 12, H 41, brief van de ondervoorzitter aan de voorzitter van 12 april 1810: “... *j’ai oublié de vous parler de la grande médaille d’or pour le concours de peinture dont la direction désire que vous fassiez le choix. Je vous prie en conséquence Monsieur d’avoir la bonté de faire l’achat de cette pièce et de la conserver jusqu’à votre retour à Gand. Celle de l’an 1808 a couté 551 f 52 centimes. Elle était à l’effigie de S.M. l’Empereur et pesait en or 153 grammes 20 centigrammes....*”.
- 36/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 12, B 10, brief van ondervoorzitter Huytens aan voorzitter Dellafaille van 18 januari 1810: “... *comme nous pensons M. que votre séjour à Paris sera encore prolongé nous... vous prier d’ajouter aux bienfaits dont l’académie vous est redevable, le plaisir de lui vouloir acheter les médailles pour les différents concours de 1810. M. Van Hulthem qui a fait plusieurs fois l’achat, nous a dit qu’il faut s’adresser à M. Chaltas comptable de la monnoye, à*

l'hôtel de la Monnoye des Médailles rue Guenegaud N° 8. Celles dont l'académie a besoin sont les suivantes:

six grandes médailles d'argent portant le portrait de M. L'Empereur et au revers une couronne de lauriers, elle est fait par Godfroi. de ces six, comme vous savez deux doivent être dorées et munis de leurs anneaux.

plus quinze petites médailles d'argent pour les classes inférieures, avec leurs anneaux. L'académie est persuadée que vous en ferez le choix”.

Stadsarchief Gent, ASK nr. 12, M 40, rekening van 1 februari 1810: “Gravé sur vingt-un médailles d'argent l'inscription ci-après

<i>Palma</i>	}	<i>20 Lettres à un Décime ci</i>	<i>2.00</i>
<i>acad. Gand</i>			
<i>MDCCCX</i>			

Pour les 21 inscriptions Ci *42.00*

Reçu du Comptable de la Monnaie des Médailles la somme de quarante deux francs montant de la présente facture

*Paris 1° février 1810
Michaux”.*

37/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 59 (zitting van 7 mei 1810): “...*Mr Le Président remet ensuite à la direction la Grande Médaille d'or, six grandes Médailles d'argent, dont deux dorées, et quinze petites médailles, dont il a fait l'acquisition à Paris...*”.

38/ Stadsarchief Gent, ASK 12, H 69: “... *Payé à Mr Tiberghien quatre vingt onze francs soixante dix centimes pour completement de la médaille d'une chaine d'or et gravure par spécification... Payé à M. Van Braeckel Greffier en restitution des débourses pour les rubans des médailles et les voitures par spécification 52 60”.*

39/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 59 (zitting van 7 mei 1810): “...*Mr Le Président remet ensuite à la direction la Grande Médaille d'or, six grandes Médailles d'argent, dont deux dorées, et quinze petites médailles, dont il a fait l'acquisition à Paris...*”.

Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 83 (zitting van 15 mei 1812): “... *L'assemblée autorise Mr Dellafaille président de faire à Paris l'acquisition de la Médaille d'or pour le grand prix de peinture et des Médailles d'argent pour les autres prix de cette année...*”.

40/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 101 (zitting van 30 april 1814): “... *Sur la proposition d'un de ses membres, la direction arrête, que le Médailles à distribuer au concours prochain, seront fait par un artiste de la ville et porteront un Emblème analogue à chaque prix proposé par le programme. Monsieur le Président sera prié d'en faire soigner l'exécution...*”.

41/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 601, dit exemplaar bevindt zich in het archief van de Academie. Mogelijk werd het niet afgehaald of later door de laureaat of zijn nabestaanden aan de school geschonken. De speciale wedstrijd voor de leerlingen architectuur werd sedert 1812 ingericht.

42/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 386/ V116, uitslagen van het Salon van 1814: Grote

prijs schilderkunst, Pierre Van Hanselaere uit Gent; schilderen landschap, Vander Poorten uit Antwerpen; beeldhouwen, Jac. Dumery uit Brugge; architectuur, Joseph De Nayer uit Gent; tekening voor de leerlingen van de Academie, Josse-Sébastien Vanden Abeele uit Gent.

- 43/ Uit een overzicht van de boekhouding voor de jaren 1817 en 1818 (afgesloten op 15 april 1819) blijkt dat aan De Bast in 1818 de som van 130" 64" 62 werd uitbetaald voor de penningen (Stadsarchief Gent, ASK 16, E 54).
- 44/ Stadsarchief Gent, ASK 15, A 50, Decreet gegeven te Amsterdam op 13 april 1817. Het jaar 1816, dat door Guioth voor het ontstaan van deze medailles wordt gegeven (J.-L. GUIOTH, *Appel...*, *op. cit.*, blz. 94-95, nr. 36), is dus duidelijk verkeerd.
- 45/ Stadsarchief Gent, ASK 16, A 38, Extract uit het Register der handelingen en Résolütien van den Minister voor het Publiecke onderwijs, de nationale Nyverheid en de Kolonien van 31 juli 1819:
 "... de hoogste prys voor het teekenen naar afgietsels in plaatser van Antiken...
 De Zilveren médaille
 Idem voor het teekenen naer het levend model... De Groote Zilveren medaille
 Idem voor bauwkundige teekeningen naar voorbeeld... De Zilveren médaille
 Idem voor eigen ontwerpen van regelmatige gebauwen... De Groote zilveren Médaille
 Idem voor het boetseren /: Demi bosse :/ De Silveren Medaille
 Idem voor het boetseren /: Ronde bosse :/ De Groote Silveren Medaille".
- 46/ Ofschoon de resolutie van 31 juli 1819 dit niet vermeldt, werd er bij de grote zilveren medailles onderscheid gemaakt tussen vergulde en niet-vergulde exemplaren.
- 47/ In 1830 werd het reglement aangepast; er kwamen nu acht leervakken in aanmerking, waardoor vier grote en vijf kleine penningen vanwege de koning konden bekomen worden.
- 48/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 16, H 61:
 1819: 5 zilveren medailles (3 grote en 2 kleine).
- Stadsarchief Gent, ASK nr. 315 (Correspondentieboek 1820-1839), bevestigingen van ontvangst van de medailles vanwege de koning:
 brief nr. 11: 6 zilveren medailles (3 grote en 3 kleine) in 1820
 brief nr. 24: 6 zilveren medailles (3 grote en 3 kleine) in 1821
 brief nr. 33: 6 zilveren medailles (3 grote en 3 kleine) in 1822
 brief nr. 43: 6 zilveren medailles (3 grote en 3 kleine) in 1823
 brief nr. 60: 4 zilveren medailles (2 grote en 2 kleine) in 1824
 brief nr. 71: 4 zilveren medailles (2 grote en 2 kleine) in 1825
 brief nr. 80: 4 zilveren medailles (2 grote en 2 kleine) in 1826
 brief nr. 94: 5 zilveren medailles (2 grote en 3 kleine) in 1827
 brief nr. 105: 6 zilveren medailles (3 grote en 3 kleine) in 1828
 brief nr. 117: 6 zilveren medailles (3 grote en 3 kleine) in 1829
 brief nr. 133: 8 zilveren medailles (4 grote en 4 kleine) in 1830

- ^{49/} Angelus (later Ange) De Baets behaalde op het driejaarlijks Salon van 1820 nog een tweede, tot op heden niet teruggevonden medaille voor het ontwerp van een herinneringsmonument voor de architect Pisson. De Baets volgde op dat moment architectuur aan de Gentse Academie (hiertoe aangemoedigd door zijn broer die leraar was in deze richting), maar richtte zich later tot de schilderkunst. Door zijn architectenopleiding schilderde hij met veel nauwkeurigheid Gentse stadsgezichten en interieurs van gebouwen, waarvan sommige heden niet meer bestaan.
- ^{50/} Zijn winnend schilderij droeg de titel “*Leçon de harpe*”.
- ^{51/} Omdat de laureaat uit de Noord-Nederlandse provincies afkomstig was, werden de opschriften op deze penning uitzonderlijk in het Nederlands gesteld.
- ^{52/} J.-L. GUIOTH, *Graveurs...*, *op. cit.*, blz. 197, nr. 11 en blz. 205, nr. 34.
- ^{53/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 317 (Resolutieboek 1826-1844), blz. 174 (zitting van 28 augustus 1833): “... *Monsieur le Directeur Trésorier rapporte que conformément à la résolution du 13 juillet 1832 Mr De Bast, défunt directeur, lui a remis quatre grandes et huit petites Médailles en argent à l’effigie de Mr Le Roi Guillaume, et qu’en exécution de la même résolution il les a vendu au prix de facture savoir: les quatre grandes a raison de onze florins cinquante cents et les huis petites a raison de huit florins cinquante cents la pièce...*”.
- ^{54/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 317 (Resolutieboek 1826-1844), blz. 148 (zitting van 27 juli 1832): “... *zij zullen het opschrift draegen langst den eenen kant Leopold I roi des Belges en van den anderen kant Académie de Gand 1832 en de naam van de prijswinnaar...*”.
- ^{55/} Stadsarchief Gent, ASK 10, H 117.
- ^{56/} Bibliotheek van de Universiteit Gent, GFB 493/009a, nr. 236 en 237.
- ^{57/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 355.
- ^{58/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 32 (zitting van 20 augustus 1808).
- ^{59/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 36.
- ^{60/} Stadsarchief Gent, ASK 12, H 63.
- ^{61/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 193-184.
- ^{62/} Schotel stelde een zeezicht tentoon, Paelinck en Navez een genreschilderij en Kinson een portret van de prins en prinses van Oranje [Stadsarchief Gent, ASK nr. 313 (Resolutieboek 1807-1826), blz. 222].
- ^{63/} Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 130: “*Actum in extraordinaire vergaederinge van den 15 9ber 1788...Dan alsoo men bemerkte dat d’absentie van de dicipelen deser academie wel naemelyck de gonne van de Architecture daegelycx werden toenemende niet jegenstaen bij het Reglement deser academie...*”.
- ^{64/} Bibliotheek Rijksuniversiteit Gent, bundel G^b, dokument 1⁴⁴, gedrukt boekje met nieuw reglement van 1 oktober 1791: Art. VIII.: *Niemand zal tot de publieke*

lessen toegelaten worden, die niet voorzien is van eenen Penning, draegende voor opschrift langs eenen kant; K. ACADEMIE VAN TEEKEN- EN BOUWKUNDE, en langs den anderen kant: TEEKEN VAN INGANG VOOR MAENDAG I. Het eerste opschrift verandert niet, en aengezien er zes werkdagen zijn in eene weke, zijn er ook verscheydene Penningen voor de verscheydene dagen der weke noodig; dus moet het tweede opschrift veranderen ende draegen den naem en getal van den dag der weke op welken den Penning dienen moet tot teeken van ingang voor de leerlingen.

- 65/ De uitleg van deze auteur betreffende het gebruik van de penning (*Om de lessen in de koninklijke Academie van teeken- en bouwkunde bij te wonen moest men de hiernevensstaande toegangspenning laten zien*) is niet correct. Ongefundeerde en foutieve toeschrijvingen en verklaringen zijn bij Minard-Van Hoorebeke trouwens meer de regel dan uitzondering.
- 66/ Alle ontvangstbewijzen zijn in het archief van de Academie bewaard gebleven: 582 in totaal, verdeeld over drie dozen (Stadsarchief Gent, ASK nr. 1, 2 en 3). Uit deze documenten is een nauwkeurig overzicht van het gebruik van de aanwezigheidspenningen af te leiden, dat gegeven wordt in bijlage 3. Zoals verwacht blijkt in 1804 het grootste aantal penningreeksen tegelijkertijd in gebruik te zijn geweest (189), en het duurde nog tot 1811 vooraleer de laatste exemplaren werden ingeleverd (de waarborg werd immers slechts terugbetaald wanneer de leerling de Academie verliet).
- 67/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 322: verslag van de Raad van bestuur van 2 maart 1799.
- 68/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 329: *“Actum in vergaederinge van den 5 9ber 1799... De looden ofte teeken van ingang aen de leerlingen zullen als naer gewoonte gegeven worden, met dit verschil dat men het woord van den dag op elk lood te bevinden, zal doen doorschrabben, als niet overeenkomstig met den republicaensche dagrekening...”*.
- 69/ Stadsarchief Gent, ASK nr. 312 (Resolutieboek 1770-1806), blz. 429: *“Actum in vergaederinge van den 21 7ber 1805... De directie in aendacht nemende dat d'uytdeeling der looden ofte teeken van ingang ten verleden winter aen vele moeylijkheden onderworpen is geweest. Dat den overgrooten nomber der leerlingen in den ingang van het articiël local, het aenveerden der penningen aen de deure der akademie schier onmogelijk heeft gemaekt; Dat mits dezelve af te haelen op de plaetse der leerlingen gelijk ten voorgaende winter is geplogen geweest, de lessen dagelyks aen groote stoornissen onderworpen zijn; Neemt de vergaederinge het volgende besluit: De looden ofte teeken van ingang welke aen de leerlingen dagelyks uytgedeelt wurde, tot het bywonen der lessen, zijn afgeschaft...”*.
- 70/ Het Bijlokemuseum te Gent bezit één exemplaar voor de maandag, dinsdag en woensdag, en twee exemplaren voor de donderdag en vrijdag (met de referenties N973 tot N979). Het Penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel bezit een volledige set (voor de maandag tot de zaterdag), en een tweede exemplaar voor de donderdag (met de referentie S 288).

BIJLAGE 1

Jaar	Aantal medailles aan leerlingen	Aantal medailles winnaars salons	Aantal bijzondere medailles
1772	14		
1774	14		
1776	14		
1778	15		
1780	15		
1782	15		
1784	15		
1786	15		
1788	15		
1790	17		
1792	20	1	
1794	16		
1796		1	
1798	12		
1800	12		
1802	14	3	1
1804	14	4	
1806	15	4	
1808	16	6	2
1810	16	6	
1812	17	6	
1814	17	5	
1816	18		
1817		7	
1818	17		
1820	19	22	
1822	19		
1821			1
1823		9	
1824	20		4
1826	21	15	
1828	20		
1829		17	
1830	20		
Totaal	472	106	8

Overzicht van de uitgereikte penningen tussen 1772 en 1830

BIJLAGE 2

Schilderkunst Grote Prijs Architectuur Grote Prijs Beeldhouwen Grote Prijs	<u>1792</u> <u>1 medaille</u> M.J. Bailly	<u>1796</u> <u>1 medaille</u> A. van Den Bergh	<u>1802</u> <u>3 medailles</u> Cornille Cels Ferdinand Bral J. Calloigne
Schilderkunst Grote Prijs Schilderkunst Accessit Schilderkunst Landschap Tekenen leerlingen Academie Architectuur Grote Prijs Beeldhouwen Grote Prijs	<u>1804</u> <u>4 medailles</u> Joseph Paelinck P.F. Jacobs C. Coussement Jean De la Gete	<u>1806</u> <u>4 medailles</u> Ferdinand Delvaux François Heckers J.J. De Naeyere François Heckers	<u>1808</u> <u>6 medailles</u> C. Coene A.J. Lapallière Ignace Van Regemorter Joseph Du Hot E.B. Quaetfaslem Daniël Pletinckx
Schilderkunst Grote Prijs Schilderkunst Landschap Tekenen leerlingen Academie Architectuur Grote Prijs Beeldhouwen Grote Prijs Beeldhouwen Speciale Prijs Project "Roi de Rome"	<u>1810</u> <u>6 medailles</u> A.J. Lapallière J.J. Cocquereau Charles De Buck E.B. Quaetfaslem Huyghens Huyghens	<u>1812</u> <u>6 medailles</u> F.J. Navez J.B. De Jonghe Pierre Van Hanselaere J.B. De Baets J.B. De Pauw Joseph Bailly	<u>1814</u> <u>5 medailles</u> Pierre Van Hanselaere Van Der Poorten J.S. Vanden Abeele Joseph De Naeyere Jac. Dumery
Schilderkunst Grote Prijs Schilderkunst Aanmoedigingsm. Schilderkunst Aanmoedigingsm. Schilderkunst Landschap Schilderkunst Landschap Aanm. Schilderkunst Portret Schilderkunst Portret Accessit Schilderkunst Portret Accessit Schilderkunst Genre Schilderkunst Genre Accessit Tekenen leerlingen Academie Tekenen leerlingen Aanmoed. Tekenen leerlingen Aanmoed. Architectuur Grote Prijs Architectuur Grote Pr. Accessit Architectuur Grote Pr. Aanmoed. Architectuur Monument Architectuur Perspectief tekenen Beeldhouwen Grote Prijs Speciale Prijs Buriygravure Lithografie Lijntekening Ontwerp van een medaillon	<u>1817</u> <u>7 medailles</u> N F. De Braekeleer A. Bogaert J.C. Nieuwenhuys F. Van der Donckt Charles Remis P. Bourla Charles Malaise	<u>1820</u> <u>22 medailles</u> Joseph Paelinck Sophie Fremiet Henry Decaisne M.L. Gelissen P.F. de Noter Michel Stapleaux J. Geirnaert Désiré Dony J. Geirnaert Charles Saligo Henry Dandelin T.F. Suys B.A. Savonie J.B. Rudd Ange De Baets Ange De Baets A.L. Van Assche P.F. de Noter Pierre de Vlaeminck A. Vande Steene Adolphe Diez Henry De Coene	<u>1823</u> <u>9 medailles</u> N André Schelfhaut J.J. Eeckhout A.C. Govaerts Antoine Bodumont Vanden Abeele Felix Heynderickx Ferdinand Berckmans N Jan Geens Ange François

	<u>1826</u> <u>15 medailles</u>	<u>1829</u> <u>17 medailles</u>	
Schilderkunst Grote Prijs	Piquet	Victor De la Croix	
Schilderkunst Accessit	Adolphe Diez	A. Wulfaert	
Schilderkunst Accessit	Dielman		
Schilderkunst Landschap	B.J. Van Hove	Isab. Kindt- Van Assche	
Schilderkunst Landsch.Acces.	Auguste De Noter	Jean Nuyen	
Schilderkunst Landsch.Aanm.		Jean van der Drift	
Schilderkunst Genre	P.J. Schippers		
Schilderkunst Genre Accessit	Seraphin De Vlieger		
Schilderkunst Genre Accessit			
Schilderkunst – Dames	Elise De Gamond	F. Paelinck-d'Horgnies	
Schilderkunst – Dames Accessit		Marie De Lange	
Schilderkunst – Dames Aanm.		Ch. Hay-Militz	
Tekenen leerlingen Academie	Adèle Kindt	M.J. Van der Plaetsen	
Tekenen leerlingen Ac. Access.	J.J. Geens	Joseph Van Hove	
Architectuur Grote Prijs	Marlier	Louis Minard	
Architectuur Perspectief tekenen			
Beeldhouwen Grote Prijs	A.J. Voituren	Jean Franck	
Beeldhouwen Grote Pr. Accessit	Joannes Franck	Julien Le Clercq	
Burijngravure		Charles Onghena	
Lithografie		Ferdinand Daems	
Gravure in hout			
Tekening	Felix De Vigne		
Tekening Accessit	Joseph Van Hove		
Schilderkunst Zeezicht		P.J. Schotel	
Schilderkunst Bloemen en Fruit		Josephine De Noter	

Overzicht van de salonwinnaars tussen 1792 en 1830

BIJLAGE 3

E. N°. 10. # *De Maetschappij-Boek n°. 3. f°. 3* *aan*

Waerschouwinge aen de Ouders, Voogden, Meesters ende Protecteurs der Leerlingen van de Koninglyke Academie van Teeken-, Schilder- en Bouw-Kunden, opgerecht binnen deze Stad.

DE Heeren President ende Directeurs der boven-gemelde Academie, aen de Ouders, Voogden, Meesters ende Protecteurs der Leerlingen dezer Academie willende bezorgen eene zekere ende dagelykche preuve der neirftigheyd van de Leerlingen in het bywoonen der Lessen dezer Academie, ende te gelyk voorzien in verscheyde misbruyken; hebben in hunne generaele Vergaederinge van den eersten October 1791. goed gevonden ende besseloten dagelyks aen eiken Leerling te geven eenen Penning, draegende voor Opschrift langs den eenen kant: K. ACADEMIE VAN TEEKEN- EN BOUW-KUNDE, ende langs den anderen, den naem en getal van den dag van de weke, op welken den Leerling de Lesse moet bywoonen; voor welken Penning eiken Leerling zal moeten configneren ofte in bewaeringe geven aen d'Heer *de Smet*, Tresorier dezer Academie, woonende op de Burgstraete N°. 4., ter somme van eene halve Kroone in Gelde, voor welke somme den gezeyden Heer Tresorier zal verleenen eene erkenenisse.

De Leerlingen, die deze Academie verlaeten voor altyd, het zy by het eyndigen van hunnen vollen Cours, het zy om andere redenen, gedurende den zelven, zullen, mids wederbrengende den geleenden Penning en de gegevene erkenenisse, de gezeyde somme van eene halve Keyzerlyke Kroone van den Tresorier dezer Academie weder ontfangen.

De Ouders, Voogden, Meesters ofte Protecteurs der Leerlingen worden gebeden te compareren in ordinaire Vergaderkamer der Directeurs dezer Academie, gehouden wordende ten Pakhuuze dezer Stad, op den 19. dezer, van ten 9. uren tot 11 uren 's morgens ende van 2. tot 4. uren naer noene; wanneer de gezeyde Penningen en erkenenissen zullen gegeven ende het Geld ontfangen worden; voorders zal men hun nog uytleggen het nut ende gebruyk van die Penningen.

Ende mits dien Penning aen de Leerlingen dagelyks moet dienen tot teeken van ingank naer de publieke Lessen, waerschouwt men een ieder, dat niemand tot de gezeyde Lessen zal worden toegelaeten, die onvoorzien zal zyn van den gezeyden Penning.

Voorders worden de Leerlingen nog belait op de gestelde dag en uren schriftelyk aen de Heeren Commissarissen over te brengen hunnen Voor-Naem ende Toe-Naem, den Voor-Naem van hunnen Vader, waer en by wien zy woonen, den naem der straete en den N^o. van hunne woonste, den naem en styl van hunnen Baes ofte Meester, midsgaders den naem der Straete en N^o. van zyne woonste.

Actum in extraordinaire Vergaederinge den 6. October 1791.

Ondt., P. J. DE BRUYNE, *Secretaris*.

*Brief van 6 oktober 1791 aan de ouders
(Stadsarchief Gent, ASK nr. 5 / A 190)*

BIJLAGE 4

Jaar	Uitgifte	Terugname	Saldo in omloop
1791	152	3	149
1792	40	32	157
1793	32	22	167
1794	25	31	161
1795	27	29	159
1796	16	31	144
1797	17	35	126
1798	27	35	118
1799	32	22	128
1800	29	20	137
1801	60	20	177
1802	14	38	153
1803	30	31	152
1804	81	44	189
1805		48	141
1806		35	106
1807		42	64
1808		41	23
1809		10	13
1810		9	4
1811		4	0
Totaal	582	582	

Overzicht van het verloop van de aanwezigheidspenningen